

שנה ז' (תשפ"ג)

אוצר פניני באוצר הגדול והחסידות

◆ צו ◆

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבוא
הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהדיה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת קדו טלל בבבא

יב

סעודת ערבית בהשקפת החסידות
ניצוץ אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

יא

קרוב פסח כדין קרבן תודה
על ארבעה שצריכים להודות
מלתא חדת"א

א

שייכות פרשת צו
לשבת הגדול
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביר יעקב + מלתא חדתא + ספיר ויהלום
ובחרת בחיים + המגיד ממעזריטש + מכותלי בית הדין + מגדנות

תורת אמת | בתי הפסח מתחילין כל נפשות ישראל להתקרב להשם יתברך וקריאת פרשת צו מסינית לקר
 אור למאיר | זריזות בעבודת הבורא יתברך | טעם נפלא לקריאת שבת זו "שבת הגדול"
 פתוחי חותם | זאת תורת העלה וגו' - השומר עצמו מחסא וקרא קריאת שמע פראוי זוכה שתעלה נשמתו בליה למעלה
 בית אהרן | רצון השם יתברך שיעלו לפניו נחת רוח וזקא מתוך הדברים הגשמיים הנעשים כראוי
 תורי זהב | מדוי בד' - התבודדות עם הבורא יתברך אפלו בעמדו בתוך אלף אנשים
 אור החיים | רמז לצער ויסורים שגורמות האמות לישראל ובפרט גלות ישמעאל
 לקוטי שיחות | למוד מעשי מפי שהתנו העובד עבודת הקרבה והקטנה עוסק גם בהוצאת הדשן
 לקוטי תורה | באור דברי המודש שהיה שמשון תמה בלבו ארי אוכל כל החיות ועקשו יצא ממנו מאכל
 | באור ענין בריו הניצוצות על ידי הקרבנות
 פתוחי חותם | קשש בתשובה כל המלאכים הרעים שנבראו ממעשי מתים
 דברי ישראל | הצורך לישועה ובפרט בקרבת לא יתנועם ולא ידחק את השעה אלא יאמין שהכל לטובה
 ועל ידי כן ימשך עליו שפע
 מהרי"י מבעלזא | לעתיד לבא נביא קרבו תודה מחמת שבטן שהבורא יתברך עור לנו בכל רגע ורגע מהגלות
 מחשוף הלבן | רמז נאה לששת סדרי משנה - ששורשם בתורה שבכתב - בלשון הפסוק
 מאמר מרדכי | לעולם יחזיק האדם את עצמו כעומד בפתח
 תוספות חיים | קשירת השם רמזו על בטול הסטרא אחרא
 ישמח ישראל | קשחל י' גניסן בשבת הזמן לשוב בתשובה ולבקש מהשם יתברך שיאיר לנו כאשר האי
 לאבותינו במצרים
 תולדות אהרן | י' ניסן גדול כמו יום הכפורים וההקנה לקבל השפעתו היא על ידי שבת הגדול
 שפתי צדיק | שבת הגדול על שם גלות התשובה והתנוצצות אורה בשבת זו
 בית אהרן | ההקנה הראויה - סלוק הרע מהלב אף ורק מתוך שמחה
 תפארת שלמה | ושוב בתשובה לפני הפסח כדי שהמזה תאכל במקום קודש
 שם משמואל | ככל שמכין עצמו ליום טוב נשארת האורה לאחור כך
 מגן אברהם | הקנה דרכה בזכרון וטהרת הגוף והנפש לדבורי השבח לפני הקב"ה

עטרת ישועה | ענה עצה להתקרות פתאות האכילה
 שפת אמת | התלכבות המיידית עצה לשפרת המחשבות הרעות
 תפארת שמואל | עצה לתקון פגם המוח והלב - אמונה
 אמרי פנחס | אם מתעורר בבקר בהתלכבות סימן שעבודתו מאמשה היתה בדחילו ורחימו ועלתה כקרבן
 שפת אמת | על ידי מסירות נפש קדם השכיבה מבער כל המחשבות ששברו עליו וזכה בבקר להתעוררות
 ורע קודש | הקרבת שלמים בזמן הזה - החנות כל הטובות והשתמשות בהם אף ורק למען כבודו
 יתברך
 הנתן אמרי שפר | ישתוק בכל לבו ונפשו לעשות רצון השם ואף אם לא יעלה בידו יחשב לאנס
 אור הגנוז לצדיקים | יבקר לבו ויתקיר בכל עת אחר עצות תדשות לעבודת הבורא
 קהלת משה | על האדם לתקן כל תשאי ולעשות מהם מלבושי כבוד להשם יתברך

אוצרות גאוני הדורות

עץ הדעת טוב | רמז הכתוב לנס אש של מעלה שאינה נכבית לעולם
 עיר גבורים | המזקה את חברו לדבר מצוה נוטל שכר כאלו עשה
 גן רוח | בליעות הכלים לא פגמו בשר הקרבנות
 ערוגת הבשם | המעלות שלהן זוכה האדם שגוהה במוות העונה
 שיח השדה | הקרבת קרבן אשם לשם שמים כמו הקרבת קרבן עולה אשר אינה נאכלת
 תורת משה | ארבעה צריכים להודות
 דבר השוה | העוסק בתורת הקרבנות כאלו הקריבם
 קב הישר | אמירת 'מזמור לתודה' על הנסים שבכל יום
 אור התורה | פסוקי דומרה וישרת להם כנגד קרבן תודה
 דרשות מהרי"י מיניץ | אמירת דברי דרוש בשעת הסעודות ענין הכאת קרבן תודה
 חיי אדם | הפרשה לצדקה כשיו קרבן תודה שלא יהיה חוטא נשפר
 ברכת מועדיו לחיים | הנדקה נחשבת כקרבן תודה / צדקת קרבן פסח כנגד נס יציאת מצרים
 מעשי צדיקים
 ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה
 זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד

מ"ח כרכים שכבר מאירים את העולם: רמב"ם המבואר הפרוייקט ההיסטורי!

- מנופה ומונה ב"ג נפה
- ביאור רהוט משולב על הדף
- כותרות והקדמות נרחבות
- ילקוט ביאורים מקיף
- מאות אלפי הערות והוספות
- חובה לכל בן ישיבה

אור הגאולה לישרי לב

נושאים בפרשת צו

שיכות פרשת צו לשבת הגדול

תורת אמת

כפי והודה לייב אייגד מלובלין זיע"א
בחג הפסח מתחילין כל נפשות ישראל
להתקרב להשם יתברך וקריאת פרשת צו
מסייעת לכך

ברב השנים קורין הסדרא הזאת פרשת צו בשבת שלפני פסח, יש לומר הענין, שבסדרא הזאת נאמרו כל עניני התחלות התקרות עבודה, הינו פרשת תרומת הדשן הוא התחלת עבודת הקרבנות בעבודות היום, ופרשת 'זה קרבן אהרן וגו' הוא התחלת הפהן העובד את עבודת הקרבנות, ופרשת מלוואים הוא התחלת מקום המקדש לעבודה.

ועל ידי קדשת ההתחלות האלו שאנו קורין בשבת הגה, נוכל להתחיל להתקרב אליו יתברך בחג הקדוש הבא

בשבת שלפני החג הגה, שעל ידי קריאתנו ההתחלות הנאמרים בה ישרה עלינו קדשת ההתחלה הבא לקראתנו בחג הקדוש הבא עלינו לטובה:

אור למאיר

רבי מאיר מביקאנוסק זיע"א

זריזות בעבודת הבורא יתברך | טעם
נפלא לקריאת שבת זו 'שבת הגדול'

והנה קורין פרשה זו בשבת הגדול שהוא בעשר לחדש שנטלו אז הקרבן לפסח ארבעה ימים מקדם לבקרו ממום, שהוא זריזות שמוכנים הם לקיים מצות בוראם, כמו שהעיד עליהם הכתוב (שמות יב כח) 'ויילכו ויעשו'.

והנה בארבע ימים יש צ"ו שעות שהוא מורה על זריזות, אין צו אלא זרוז, אשר בפרשה זו למד לנו התורה להיות זרוז פענן זריזות כהן גדול, ולכן נקרא שבת זה שבת הגדול:

לקראתנו, שבו מתחילין כל נפשות ישראל להתחיל מחדש להתקרב אליו יתברך.

ועל זה מורה הקרבן פסח, אשר צוה הוא יתברך שכל נפש מישראל יקריב קרבן הגה, אשר לא מצינו עוד קרבן שיחייב היחיד להביא – אם לא על איזה חטא חס ושלום, אף לאשר הוא יתברך בחר בעם הקדוש הזה לקרבם אליו, לכן בהתחלתו צוה שיקריב כל יחיד את הקרבן הגה, שעל ידי הרצאת דמים וקדשת ברית מילה יתחילו להתקרב אליו, כמו הגר הבא להתגיר אינו יכול להתחיל לכנס לקדשה עד יהיה לו התחלות אלו, פאשר אנו למדין הדבר הגה מסיני.

וההתחלה הגה הגה בחג הגה בעודם במצרים, ונשרש הקדשה הזאת בכל נפשות ישראל לדורות, בעת שיגיע הזמן הגה יהיה להם קדשת ההתחלה הזאת – ולכן אנו קורין את הסדרא הזאת

פרשת צו

פתוחי תותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

'זאת תורת העלה וגו' – השומר עצמו
מחטא וקרא קריאת שמע כראוי זוכה
שתעלה נשמתו כלילה למעלה

הנשמה בכל לילה עולה למעלה, ולא פל אדם זוכה לעלות לראות פני המלך, אינו זוכה רק מי ששומר עצמו מלהטא ביום, ומתפלל שלש תפלות כראוי, ובלילה לא ישכב עד שיקרא קריאת שמע על מטתו ויתודה ויפקיד רוחו ביד האל הנאמן, ואז זוכה שתעלה נשמתו למעלה. ובעת שיקרא קריאת שמע ימסר עצמו על קדוש ה'.

זהו שאמר זאת תורת העלה – רומז על הנשמה שזוכה לעלות בלילה, דלא כל הנשמות זוכות לעלות. ומפרש הכתוב תדע לך מי העלה, היא העלה על מוקדה על המזבח – דהינו מי שלא שכב עד שקרא קריאת שמע ומסר עצמו על קדוש ה', וזהו על מוקדה – דהינו שמסר עצמו לשרפה על קדוש ה' הרמוז במזבח, שחשבונו 'אל הגויה', וגוף המזבח בעצמו רומז לשכינה.

קשור בדבר גשמי אני הוא נאחז בו ואינו נפסק לגמרי לעלות למעלה, כי כן היה רצונו יתברך שיתאחז דבר הרוחני בדבר גשמי.

ולזה מרמז הפסוק, ואש המזבח תוקד בו, בו משל. ואמר בשם אביו ו'ל נשמתו בגנזי מרומים, 'כי מי בשח"ק יערו'ף לד' ידמה לד' בבני אלים' (תהלים פט ז), 'יערף' לשון הדלקה, פי מי שכול בדברים השחוקים והנמוכים להדליק אור לד' זה האיש ידמה לד' בבני אלים, פי זה היה רצון השם יתברך להעלות נחת רוח דוקא ממקומות האלו ממקום צר, ובזה ממלא פונת הבריאה:

ומה שאמר ואש המזבח תוקד בו, לרמז דהאדם הגה מצטער ודואג הרבה ואש דולקת בקרבו על גלות השכינה וצער, וכל מי שמצטער על צער השכינה פשוט הוא שגרא מלהטא ושמר עצמו פדי שלא לפגם בה חס ושלום. לזה אמר ואש המזבח תוקד בו – דהינו שתמיד אש תוקד בו על עסקי המזבח שהיא השכינה שהיא בצער, וכיון שכן ודאי שמר נפשו שלא לחטא, ובזה זוכה שתעלה נשמתו בלילה לאור באור פני מלך חיים:

ואש המזבח תוקד בו (ו ב)

בית אהרן

רבי אהרן מסרלין זיע"א

רצון השם יתברך שיעלו לפניו נחת רוח
דוקא מתוך הדברים הנשמיים הנעשים
כראוי

ואש המזבח תוקד בו וגו'. זה ידוע שטבע כל הדברים הגשמיים כל אחד נמשך ליסודו וטבעו, העפר והרוח והמים כלם נמשכים למטה, רק יסוד האש נמשך למעלה למקומו, לבר בעת שהוא

ולכש הכהן מדו כד ומכניס כד ילבש על כשרו (ו ב)

תורי זהב

רבי בנימין מזאלושיץ זיע"א

'מדו כד' – התבודדות עם הבורא יתברך
אפלו בעמדו בתוך אלו אנשים

'ולכש' הפהן הינו העובד, 'מדו כד כו', על פי דאיתא בחובת הלכות

וְכִדְאַתָּא בְּגִמְרָא (כתובות קג): 'בְּמָה גְדוּלִים מַעֲשֵׂה חַיִּי', שֶׁהוּא בַעֲצָמוֹ הַתְּעַסֵּק לֹא רַק בַּעֲצָם הַלְמוּד עִם תַּלְמִידִים אֲלָא עֲשֵׂה בַעֲצָמוֹ אֶת כָּל הַהֲכָנוֹת וְהַכְּנוֹת לַהֲכָנוֹת, שֶׁבַעֲצָמוֹ זָרַע פֶּשֶׁתָן וּמְגַדְלָנָא גִישְׁבִי (מְקַלֵּעַ אֲנִי מִמְּרַת) וְצִיִּידְנָא טַבִּיא (צִיִּים) וְכוּ' וְאָרִיכְנָא מְגִילְתָא (וּמְמַקְּנֵי אֲנִי קְלָפִים) וְכוּ' וְכַתִּיבְנָא תַמְשָׂא חַמְשִׁי (תוֹרָה) לְחַמְשָׂא יְנוּקֵי כוּ'. וְעוֹד זֹאת, שֶׁעֲשֵׂה הַכֹּל בְּאוֹתָהּ הַמְסִירָה וְנִתְיָנָה כְּמוֹ לְהַמְצִינָה עֲצָמָה.

וְהַדְרִיךְ שִׁיתָנָה זֶה, הוּא מַצֵּד גְּדֵל בְּטוּלוֹ לְרִצּוֹן הָעֲלִיּוֹן. דְּחִלּוּקֵי דְרִגּוֹת, בֵּין מַצְוָה לְהַכְשֵׁר מַצְוָה וְהַכְשֵׁר דְּהַכְשֵׁר, שְׂכִימִים בְּהִיּוֹתוֹ בְּהַרְגָּשְׁתּוֹ מְצִיאוֹת בְּפִנֵּי עֲצָמוֹ, דְּהִגַּם שֶׁהוּא מְצִיאוֹת דְקָדְשָׁה, מִכָּל מְקוֹם מְרֻגֵשׁ אֶת מְצִיאוֹתוֹ, וּמַצֵּד זֶה, בְּהַכְשֵׁר אֵינוֹ מְרֻגֵשׁ חֲשִׁיבוֹת וְתַכְלִית כְּמוֹ בְּגוּף קַיִם הַמַּצְוָה, כִּי דְוָקָא עַל יְדֵי הַמַּצְוָה נַעֲשֵׂה צְוֵי וְחִבּוּר עִם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּבִרְכַת כָּל הַמַּצּוֹת 'אֲשֶׁר קִדְשָׁנוּ בְּמַצּוֹתָיו וְצִוְּנוּ'.

אֲכַל מַצֵּד רִצּוֹן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵין חִלּוּק בֵּין הַמַּצְוָה גּוּפָא (שְׁעַל יְדֵי מַמְשִׁיכִים אֲלִיקוֹת) וְהַכְשֵׁר מַצְוָה. וְכֹאֲשֶׁר הָאָדָם הוּא בְּכַטּוּל גְּמוּר לְרִצּוֹן הָעֲלִיּוֹן לְמַעַלְהָ מִטַּעַם וְדַעַת אֵין נִפְקָא מִיָּנָה בְּאִיזָה דְבָר הוּא רִצּוֹן הָעֲלִיּוֹן, וְעוֹשֶׂה וּמַעֲשֵׂה בְּהַכְשֵׁר מַצְוָה כְּמוֹ בְּגוּף הַמַּצְוָה.

וְאוֹתוֹ הַדְּבָר הוּא גַם בְּעִבּוּדָה עִם הַזִּוּלָת: יְכוּל אָדָם לַעֲשׂוֹת 'חֲשִׁבוֹן' שֶׁהוּא יַעֲסֵק רַק בְּהַשְׁפָּעָה עַל יְהוּדֵי כְּנֵזָה שֶׁהוּא 'בְּמִקּוֹם רַב', בְּד' אֲמוֹת שֶׁל בֵּית הַכְּנֶסֶת וּבֵית הַמִּדְרָשׁ, אֲכַל לְהַשְׁפִּיעַ עַל יְהוּדֵי הַנְּמַצָּא 'מְחוּץ לַמַּחֲנֶה' אֵין זֶה תַּפְקִידוֹ. וְלַמְדִים מִפְּרוּשׁ רַש"י, שְׁאוֹתוֹ הַעֲבָד הַמּוֹזָג כּוֹס לְרַבּוֹ הוּא עֲצָמוֹ צְרִיף לְלַכַּת חוּץ לַמַּחֲנֶה וְלַעֲשׂוֹת עִבּוּדָתוֹ שָׁם:

לְקוּטֵי תוֹרָה

רַבִּי שְׁנֵיאוֹר זִלְמָן מְלִיאָדִי זִיע"א
 בְּאוֹר דְּבַרֵי הַמִּדְרָשׁ שֶׁהִיא שִׁמְשׁוֹן תַּמָּה
 בְּלָבוֹ אֲרִי אוֹכֵל כָּל הַחַיּוֹת וְעִכְשָׁו יֵצֵא
 מִמֶּנּוּ מֵאֲכָל | בְּאוֹר עֲנִין בְּרוּר הַנִּיבְּצוֹת
 עַל יְדֵי הַקְּרִבּוֹת

לְפִי פְּשוּטוֹ אֵינוֹ מוּבָן כִּלְלֵי מַהוּ עֲנִין הַתְּמִינָה. אֲףִי הָעֲנִין פְּדוּעַ מִעֲנִין וְאִם הָאֲכַל יֵאָכֵל בְּשִׁמְיֵי אֲכִילוֹת הַכְּתוּב מִדְּבַר אַחַת אֲכִילָת אָדָם שֶׁהוּא אֲכִילָת כְּהֵנִים שֶׁכְּהֵנִים אוֹכְלִים וּבְעֵלִים מִתְּפַרְסִים וְאַחַת אֲכִילָת מְזֻבָּח (זְבַחִים ג'). וְהִנֵּה אֲכִילָה זֹאת הוּא עֲנִין בְּרוּר דְשֵׁם מ"ה הַמְּבָרַר ב"ן.

וְצֵא וְלַמַּד מִמָּה שֶׁאָמְרוּ ו"ל (מְכִילֵתא דְרַשְׁב"י שְׁמוֹת טו ג) בְּפִסּוּק (בְּמִדְבָר י"א ה) 'וְכִרְנוּ אֶת וְגו' אֶת הַקְּשָׁאִים וְגו', 'הַנֶּסֶם' הֵיוּ אוֹכְלִים הַכֹּל.

וְהֵן גְּלוּת יִשְׁמַעְאֵלִים, אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁלֹּא רָאָם מִשְׁעַבְדִּים וּמְמַרְרִים חַיֵּי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא דֵי שֶׁלֹּא יִתְנוּ שְׂכָר, אֲלָא עוֹד שׁוֹאֲלִים מִמֶּנּוּ מִדְּ וְהִבֵּא. וְעוֹד אָדָם נִגְזָל בְּמָה שֵׁיֵשׁ לוֹ, וְהֵם תּוֹבְעִים מִמֶּנּוּ מַה שֶׁאֵין לוֹ, וְכּוֹס זֶה לְשִׁקּוּחוֹ עַד שְׁיָמוּת.

וּכְנִגְדָּה זֶה אָמַר וְהָרִים אֶל מְרִים רֵאשִׁי, אֶת הַדָּשֵׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ, אֲשֶׁר הָעַמִּים, כִּי מְצִינֵי שְׁעֵרַת הָאֲמוֹת תִּקְרָא 'אֵשׁ', וְצֵא וְלַמַּד מֵאֵשׁ בֵּין הַבַּדִּים (יְחֻזְקֵאל י ב). אֶת הָעֵלָה, שֶׁהִיא הָאֵמָה הַנִּקְרָאת 'עוֹלָה':

וּפְשֵׁט אֶת כְּנִדְוֵי (שֶׁלֹּא יִלְכֹךְ בְּהוֹצֵאת הַדָּשֵׁן כְּנִדְוִים שֶׁהוּא מִשְׁמֵשׁ כְּהֵן תְּמִיד, כְּנִדְוִים שֶׁכִּשַׁל כְּהֵן קְדֻשָׁה לְרַבּוֹ אֵל יְמוּזָג כְּהֵן כּוֹס לְרַבּוֹ, לְכַר וְלִכְשׁ כְּנִדְוִים אַחֲרֵים פְּחוּתִים מִקֵּה, רַש"י) (ו י)

לְקוּטֵי שִׁיחוֹת

רַבִּי מְנַחֵם מִעַנְדֵּל מְלִיבְּאוֹוִיטְשׁ זִיע"א
 לְמוֹד מַעֲשֵׂי מִכָּה שֶׁהִכְהֵן הַעוֹבֵד עֲבוּדָת
 הַקְּרִבָּה וְהַקְּטִירָה עוֹסֵק גַּם בְּהוֹצֵאת הַדָּשֵׁן
מִיָּנָה שֶׁל תוֹרָה שֶׁבְּפְרוּשׁ רַש"י: לְכֹאֲוֶרָה לְפִי דְבַרֵי רַש"י דְרוּשׁ בְּאוֹר: מִפִּינֵן שֶׁהוֹצֵאת הַדָּשֵׁן הִיא בְּדִגְמַת בְּשׁוּל קְדֻרָה, מֵאִי טַעֲמָא נַעֲשִׂית הִיא עַל יְדֵי אוֹתוֹ הַכְּהֵן 'הַמּוֹזָג כּוֹס לְרַבּוֹ', הָרִי עַל הַדְרִיף הַרְגִיל וּבְפִשְׁטוֹת הָרִי הֵם נַעֲשִׂים עַל יְדֵי שְׁנֵי סוּגֵי עֲבָדִים, וְהַמְבַּשֵּׁל קְדֻרָה אֵינוֹ הַעֲבָד וְהַמְשַׁרְתַּת הַמּוֹזָג כּוֹס לְרַבּוֹ.

וְלִפִּי זֶה לֹא רַק שֶׁהִנֵּה צְרִיף לְהִיּוֹת בְּכְנִדְוִים אַחֲרֵים אֲלָא הִנֵּה רֵאוּי שִׁיעֲשֵׂה עַל יְדֵי כְּהֵן אַחֵר. וְחִזְינֵן מִקָּדָם, דְּהִגַּם שֶׁהֵן שְׁתֵּי עֲבוּדוֹת שׁוֹנוֹת, מִכָּל מְקוֹם רֵאוּי לְאוֹתוֹ הַכְּהֵן לַעֲשׂוֹת אֶת שְׁנֵיהֶם.

וַיֵּשׁ לומר שְׁבִיבָה יֵשׁ הוֹרָאָה בְּעִבּוּדָת כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, וְאַתֶּם תְּהִיּוּ לִי מִמְּלַכַת כְּהֵנִים וְגו' קְדוּשׁ' (שְׁמוֹת יט ו) בְּשִׁרְוֹתוֹ לְקוֹנוֹ:

בְּנוֹנָע לַעֲצָמוֹ, נוֹסֵף עַל הַהוֹרָאָה הַכְּלָלִית ד'לֹא תִהְיֶה יוֹשֵׁב וְשׁוֹקֵל מְצוֹתֶיהָ שֶׁל תוֹרָה וְכוּ' קֵלָה שֶׁכְּפָלוֹת וְכוּ' וְחַמּוּרָה שֶׁבְּחַמּוּרוֹת וְכוּ' הָרִי הֵן שְׁוִינֵן (תַּנְחוּמָא עַק ב, ה) הָרִי עֲבוּדָה וְשִׁרְוֹת לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא צְרִיף לְהִיּוֹת לֹא רַק בְּמַצּוֹת בְּפַעַל אֲלָא גַם בְּהַקְנָה וְהַקְנָה דְּהַקְנָה דְּהַמַּצְוָה.

דְּצְרִיף הָאָדָם לְהַרְגִיל עֲצָמוֹ בְּמַדּוֹת הַתְּבוּדָרוֹת לְהִיּוֹת פְּרוּשׁ מִבְּנֵי הָאָדָם, עַד שִׁרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ כְּשִׁיחֵהָ בֵּין אֶלְף אֲנָשִׁים יְהִיָּה לוֹ גַּם כֵּן הַדְּבָקוֹת לִיתְבַּרְךָ, וְלֹא יְהִיָּה שׁוֹם דְּבָר חֲצִץ וּמְפַסִּיק אוֹתוֹ מִדְּבָקוֹתוֹ לִיתְבַּרְךָ.

וְעַל הַדְרִיף שֶׁפְּרַשְׁתִּי פִסּוּק וְכָל אָדָם לֹא יְהִיָּה בְּאֵהָל מוֹעֵד בְּבֹאוֹ לְכַפֵּר בְּקָדְשׁ עַד צֵאתוֹ וְכַפֵּר בְּעָדוֹ וּבְעָד בֵּיתוֹ (לְהֵלֵן טו י). כִּי נוֹדַע שְׁקוֹרֵם הַתְּפִלָּה צְרִיף שִׁיחֵהָ לְאָדָם הַתְּפִשְׁטוֹת הַגְּשָׁמִיּוֹת וְלִדְבַק מִחֲשַׁבְתּוֹ בְּהַתְרוֹמְמוֹת הָאֵל יִתְבַּרְךָ, כְּאֵלוֹ אֵינוֹ עוֹמֵד בֵּין אֲנָשִׁים רַק בֵּין הַמְּלֵאכִים בְּעוֹלְמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, וְאִזּוֹ כְּשִׁשׁוּכָה שֶׁהוּא עוֹמֵד בֵּין הָאֲנָשִׁים יוֹכֵל לְהַתְּפַלֵּל בְּכּוֹנֵנָה גְדוּלָה וּבְלִי פְּנִיּוֹת.

וְזֶה אָמְרוֹ וְכָל אָדָם לֹא יְהִיָּה בְּאֵהָל מוֹעֵד, הֵינּוּ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת אוֹ בֵּית הַמִּדְרָשׁ, מְקוֹם אֲשֶׁר מִתְנוֹעְדִים שָׁם הָאֲנָשִׁים לְהַתְּפַלֵּל, אִזּוֹ לֹא יְהִיָּה שׁוֹם אָדָם בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ, וְרִצָּה לומר שֶׁתְּפִשְׁטֵי הַגְּשָׁמִיּוֹת כָּל כָּף עַד שֶׁתְּשַׁפַּח שְׁעוֹמֵד בֵּין אֲנָשִׁים.

וְזֶהוּ 'בְּבֹאוֹ לְכַפֵּר בְּקָדְשׁ', הֵינּוּ בְּשַׁעַת תְּפִלָּה שֶׁהוּא בְּמִקּוֹם קְרִיבָנוֹת פְּנִיָּה, עַד צֵאתוֹ הֵינּוּ מִתְּחֵלַת הַתְּפִלָּה עַד סוּפָּהָ, וְאִזּוֹ בְּוֹדֵי וְכַפֵּר בְּעָדוֹ וּבְעָד בֵּיתוֹ, כִּי תְּפִלָּתוֹ תְּהִיָּה זְכָה בְּוֹדֵי כְּשִׁתְּהִיָּה עַל אִפְּן זֶה וְכוּ'.

וְזֶה אָמְרוֹ וְלִכְשׁ הִכְהֵן הַעוֹבֵד מִדּוֹ כַד, רִצָּה לומר מִדָּה שֶׁל הַתְּבוּדָרוֹת, עַד שֶׁיָּבֵא לְמִדְרָגָה זוֹ שֶׁמְכַנְסֵי כַד יִלְכַשׁ עַל בְּשָׂרוֹ וְדָרְשׁוּ תוֹ"ל (זְבַחִים י"א) שֶׁלֹּא יְהִיָּה דְבָר חֲצִץ בֵּינוֹ לְבִשְׂרוֹ, וְרִצּוֹנוֹ לומר שֶׁלֹּא יְהִיָּה שׁוֹם דְּבָר שֶׁבְּעוֹלָם חֲצִץ וּמְפַסִּיק אוֹתוֹ לְכַלְכֵּל מִחֲשַׁבְתּוֹ מִדְּבָקוֹתוֹ לִיתְבַּרְךָ, וְהִגַּם שִׁיחֵהָ בֵּין אֶלְף אֲנָשִׁים וְתְבוּדָד גַּם כֵּן עִם קוֹנוֹ:

וְהָרִים אֶת הַדָּשֵׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֵלָה עַל הַמּוֹזָבַח וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמּוֹזָבַח (ו ג)

אוֹר הַחַיִּים

רַבִּי חַיִּים בֶּן עֶטָר זִיע"א
 רָמוֹ לַצֵּדֵר וְיִסּוּרִים שְׁגוּרָמוֹת הָאֲמוֹת
 לִישְׂרָאֵל וּבְכַרֵּט גְּלוּת יִשְׁמַעְאֵל
וְאוֹמְרוֹ וְהָרִים אֶת הַדָּשֵׁן, בְּגִנְדָה מַה שֶׁהֲרַעוּ בְּכַחֲשֵׁינָת הַיִּסּוּרִין וְהַעֲנׁוּיִים אֲשֶׁר צָרְרוֹ אוֹתָנּוּ. וְאִם בְּאֵת לְרֵאוֹת, יוֹתֵר מְגִלוֹת מְצָרִים, כִּי גְלוּת מְצָרִים הֵיוּ מִשְׁעַבְדִּים אוֹתָם וּמְאֲכִילִים אוֹתָם וּמְלִבִּישִׁים אוֹתָם,

הרע הנקרא חטאת הוא שישחט תמורתה, והיא תשאר תמימה בלי מום.

ופרוש במקום זה, הוא לשון תחת, והכי קאמר, 'תחת אשר תשחט העולה תשחט החטאת'. ודומה לו (הושע ב א) 'והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי'.

וזה שאמר קדש קדשים היא, קאי על העולה שהיא הנשמה, כלומר עכשו שמת החטאת שהוא המלאך הרע, אם כן נתקן האדם הזה, והנשמה קדש קדשים היא:

אם על תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה חלות מצות כלולת בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן (ו יב)

דברי ישראל

רבי ישראל ממודן זיע"א

הנצרך לישועה ובפרט בפרנסה לא יתרעם ולא ירחק את השעה אלא יאמין שהכל לטובה ועל ידי כן ימשך עליו שפע

הנה לכל דבר ישועה ורחמים ובפרט לפרנסה, העקר הוא שלא יהיה דוחק את השעה ולא יתרעם, רק יהיה שמח בחלקו ויאמר כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, ויאמין שהכל בהשגחה פרטית משמים לא במקרה חלילה, ויבטח בה' ויענו זונגו ומפרנסנו.

באור מומור לתודה על דרך הנ"ל

ובכן הוא ממשיך שפע פרנסה וכל טוב, כמו שגאמר במזמור לתודה (תהלים ק א-ב) 'עבדו את ה' בשמחה, הינו שיהיה שמח בחלקו, באו לפניו ברננה, לא בתרעומות, דעו כי ה' הוא אלקים, שמדת הדין בלה רחמים וכל מה דעביד לטב עביד, הוא עשנו שהכל בהשגחה פרטית מן השמים, ולו אנחנו עמו וצאן מרעיתו' שהוא יתברך רוענו זונגו מפרנסנו.

באור הפסוק על דרך הנ"ל

וזהו גם כן מה שאמר אם על תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה חלות מצות כלולת בשמן, הינו אם על המזמור לתודה יקריבנו - שיהיה לה' כי לעולם חסדו ויהיה שמח בלי תרעומות כנ"ל, אני והקריב - רצה לומר ממשיך, על זבח התודה כנ"ל, שפע כל טוב, חלות מצות כלולת בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן וגו', הינו כי ירוגן מדשן שפע פרנסה טובה בהרחבה, ודי למבין:

מהר"י מבעלזא

רבי יהושע מבעלזא זיע"א

לעתיד לכא נביא קרבן תודה מחמת שנבין שהבורא יתברך עזר לנו בכל רגע

והינו לפי שהמשכת שמן משחת קדש הוא ממקום גבוה מאד, דהינו שהוא מושח את הקדש, אשר קדש הוא חכמה ודאצילות ואם כן השמן הוא למעלה מהחכמה ודאצילות כו'. ולכן כדי להיות נמשך גלוי זה מבחינת דשמן משחת קדש בבחינת אהרן, הצריך להביא קרבן שנעשה בבחינת מתברר.

כי יש כמה מדרגות בבחינת הבטול, פי הבטול הוא מבחינת חכמה כ"ח מ"ה, ויש חכמה תפאה וחסמה עלאה כו' ועוד מדרגות אין קץ, ואהרן א' ה"ר כו' (ראה לקוטי תורה פרשת נשא כא א), ולגבי שמן משחת קדש שהוא חכמה עלאה ולמעלה מהחכמה נעשה בחינת מתברר עד שעל ידי זה נמשך בו מבחינת שמן משחת קדש (פרשת צו, ד ראל"ך):

זאת תורת החטאת במקום אשר תשחט העלה תשחט החטאת (ו יח)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחי צירא זיע"א

כששב בתשובה כל המלאכים הרעים שנבראו ממעשיו מתים

הנה כששוב האדם בתשובה שלמה פראוי, ויחנק את אשר עות, כל המלאכים רעים שנבראו ממעשיו הרעים, כלם חוזרים פגרים מתים. ועל זה בשר נתן הנביא לדרך המלך עליו השלום (שמואל ב' יב יא) 'גם ה' העביר חטאתך לא תמות', דהינו המלאך הרע הנקרא 'חטאת' העבירו והמיתו, ולכן אתה 'לא תמות'.

והנה, אם לא חזר האדם בתשובה, ונשארו המלאכים הרעים שנבראו ממעשיו הרעים קיימים, בודאי שנפשו היא שתמות ותתאבד. ועל זה נאמר (יחזקאל יח ט) 'הנפש החטאת היא תמות', לא אמר הנפש שחטאה, רק 'החוטאת' לשון הנה, לומר לה, 'הנפש החוטאת' ונולד מלאך הנקרא 'חטאת' ועדין עומד שלא המיתו בתשובתו, 'הנפש' בודאי 'היא תמות'.

כשמתים המלאכים הנקראים חטאת הנשמה קודש קדשים

וזהו פונת הפסוק: זאת תורת החטאת, דהינו כששוב אדם בתשובה ויחזר להתקדש ולהתדבק בשכינה הנקראת זאת, ובתורת ה', מה יהיה משפט המלאכים הרעים הנקראים חטאת שנבראו ממעשיו הרעים.

לזה אמר במקום אשר תשחט העלה תשחט החטאת, כלומר, קדם ששוב זה האדם בתשובה הנה ראוי שתשחט ותאבד נשמתו הנקראת עולה, ועכשו זה המלאך

נמצא אהרן הוא המברר והמעלה הניצוצים דשם ב"ן.

והנה מבאר במקום אחר שמה שהוא בחינת מברר בודאי שהוא עצמו כבר נתברר בתכלית, דהרי לא יכול לברר ולהעלות זולתו אם הוא עצמו עדין לא נתברר. וקענין מה שכתוב בספרי סוף פרשת עקב: סמוך לפלטין שלף לא כבשת ואתה הולך ומכבש חוץ לארץ.

וכמו שנתבאר במקום אחר דלכך אסור לאכל קדם התפלה לפי שהאכילה היא ענין ברור הניצוצים שבמאכל ולהעלות המאכל, ואיך יעלה המאכל והוא עצמו עדין מקשר למטה, כי אם על ידי התפלה שעת צלותא שעת קרבא והוא המשכת אלקות בנפש על ידי ח"י ברקאן ברוך אתה ה' כו' אז אחר כך דוקא יוכל לאכל ולהעלות המאכל גם כן.

ואם כן, כיון דבחינת פני אריה אכיל קרבנין על פרחף צריך לומר שהוא עצמו כבר נתברר, ועל דרך זה אהרן אוכל כל הקרבנות שאכילתו גורם וממשיך אכילת אדם העליון שעל הפסא שלמעלה גם מבחינת פני אריה שבמרכבה כו'.

ואם כן גדלה התמיה איך עכשו יצא ממנו קרבן, דהינו שנעשה בחינת מתברר, כי ענין הבאת הקרבן הוא הוראה שהמביא הקרבן הוא צריך ברור והעלאה ועל ידי הקרבן הוא מתברר ומתעלה כו'. ואם כן אהרן שהוא אוכל כל הקרבנות והוא המעלה את כלם איך יתכן שיהיה הוא עצמו עדין צריך ברור והעלאה. וזהו פונת המדרש דלכאורה הוא תמיה גדולה. **אלא** שהענין הוא על דרך מה שנתבאר בענין 'ואכלתם אכול' כי מה שעתה הוא בחינת נשמות גבוהות מאד וכבר נתקנו ונתבררו בתכלית עד שהם בחינת מבררים ומעלים הניצוצות כו', עם כל זה לגבי הנשמות שיתגלו לעתיד מבחינת טובב כל עלמין נקראו בשם בהמות עד שאריכין העלאה.

וזהו ממש ענין 'מהאוכל יצא מאכל', שמה שהיה בחינת אוכל ומברר ומתקן זולתו, עכשו יצא ממנו מאכל שיירדו בבחינת מאכלים הגשמיים דליתן ושור הבר, והינו שעל ידי זה יתעלו יותר כו'. **והנה** על דרך זה הוא ענין זה קרבן אהרן כו' ביום המשח אתו כו'. כי עם היותו בחינת אהרן שהוא בחינת מ"ה, דהינו שכבר הוא מברר בתכלית עד שראוי לברר ולהעלות כל הקרבנות, עם כל זה יצא ממנו קרבן שנעשה בחינת מתברר. והינו ביום המשח אותו.

ורגע מהגלות

לעתיד לבא כל הקרבנות בטליו וקרפן תודה אינו בטל (ויק"ר ט ז). כל המועדים אנו עושים לזכר יציאת מצרים ולנסים ונפלאות שעזרנו ה' תברך מאז, ולעתיד נאמר (ירמיה כג ז) 'לכן הגה ימים באים נאם ה' ולא יאמרו עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את זרע בית ישראל מארץ צפונה ומכל הארצות אשר הדחתים שם', ובברכות (יב:) לא שתעקר יציאת מצרים ממקומה אלא שתהא שעבוד מלכות עקר ויציאת מצרים טפל לו.

והנה זה אין צריך לומר ממה שעזרנו השם תברך מאז במצרים ולעתיד שיבאו נפלאות ה' עין בעין, אף דלעתיד לשיעזרנו השם תברך, נראה אף שעזרנו השם תברך גם בגלותנו בכל יום ויום מהגלות, כדאיתא בגמרא (שבת יג:) אם באנו לכתב אין אנו מספיקים.

ואז לעתיד נבין אף שעזרנו השם תברך בכל רגע ורגע בגלות, ואז נצטרף להביא קרבן תודה על כל מה שעזר לנו השם תברך עתה בגלותנו, ועל פן לעתיד לא נצטרף לשום קרבן, רק קרבן תודה אז על כל מה שעזרנו השם תברך עתה בגלותנו:

מחשוף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

רמז נאה לששת סדרי משנה - ששרשם בתורה שבכתב - בלשון הפסוק

אפשר לרמז על תורה שבעל פה שהיא תלויה בתורה שבכתב, דכל מה שבתורה שבעל פה השרש שלו הוא בתורה שבכתב. וזה שאמר זאת התורה לעלה - דהינו תורה שבכתב היא אב ואם לתורה שבעל פה שממנה לקחה. ומנה כאן ששה דברים כנגד ששה סדרים שיש בתורה שבעל פה שסימנם זמ"ן נק"ט.

ונרמזו כאן על זה הדרך, עלה - כנגד סדר זרעים, שיש בו תרומות ומעשרות ומעשר שני והחלה והבפורים וברכות שהכל דומיא דעולה. מנחה - הוא סדר מועד, דמנחה הוא לשון מנוחה, והשבתות וימים טובים נתנם הקדוש ברוך הוא לעמו ישראל למנוחה ולשמחה.

חטאת - כנגד סדר נשים, דחטאת לשון 'לפתח חטאת רבץ' (בראשית ד ז) שהוא יצר הרע, ועל ידי חוה שהיא אם הנשים בא חטאת זה לעולם.

אשם - כנגד סדר גזיקין, דעל ידי הנזק באה חובה לאדם שהוא מתחייב לתברו, ואשם לשון חיוב הוא. 'מלוואים' - כנגד סדר קדשים, ששם כל הקרבנות והמנחות, שהכל לשון מלוואים.

זבח השלמים - כנגד סדר טהרות, דשלמים לשון שלמות, דעל ידי הטהרה נעשה האדם שלם, ומלת 'זבח' רומזת על פרת חטאת השנויה בסדר הזה, דעל ידי זביחתה ושרפתה נטהר גם פן האדם טהרה גמורה, כמו שנאמר (יחזקאל לו כה) 'וירקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טמאותיכם ומכל גוליתכם אטהר אתכם'. אמן פן יהי רצון:

ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים (ח לג)

מאמר מרדכי

רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א

לעולם יחזיק האדם את עצמו כעומד בפתח

ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים. הינו שצריך איש הישראלי להיות עומד כל ימיו אצל הפתח ולהחזיק עצמו שעדין לא עשה כלום בעבודת השם תברך, ושבעת ימים רומז לימי חיינו של אדם שבעים שנה. עד יום מלאת ימי מלאיכם, פרוש מלאת הוא לשון שלמות, שעל ידי זה תזכו לבוא אל שלמות הנפש:

שבת הגדול

תוספות חיים

רבי יוסף חיים מפייסטין זיע"א קשירת השם רומז על בטול הסטרא אחרא

הנה שבת הגדול נקרא על שם הנס שנעשה בו שקשרו השם וכו', שרומז על בטול הסטרא אחרא עבודה זרה של מצרים, פי מצה שמירה הוא שצריך שמור מן החיצונים שלא יאחזו בקדשה, כי כל מה שמקדש יותר צריך שמור ביותר.

בימים אלו יכול כל אחר לזכות למדות טובות ולהכניעת הסטרא אחרא

והנה העת הזו הוא עת צאת ישראל ממצרים, וכל איש הישראלי יכול לצאת מכל בחינות מצרים בימים האלו, פי הזמן גורם לזה מחמת גדל הקדשה והארה שנתגלה בכל שנה ושנה בימים האלו, ויכול כל אחד ואחד לזכות למדות טובות ולהכניעת הסטרא אחרא הנאחזת בו.

יש להעתיך בימים אלו על ניצוצות נשמתו בפרטות ועל ניצוצות כלל ישראל שיצאו לחרות

וצריך כל איש הישראלי בהגיע לימים האלו - עת טהרת ישראל מזהמתן, חרות מיצר הרע חרות משעבוד מלכות, לבקש על חלקי ניצוצות הקדושות השניכים לשרש נשמתו שיצאו מכל בחינת מצרים ויהיה התפשטות הדעת בהמדות חג"ת וכו'.

וגם על כלל ישראל צריך לבקש - על כלל ניצוצות הקדושות שיצאו מכל בחינת הרע. ומי שזכה יוצא עם כל ניצוצי קדשה השניכין לנשמתו כמו אז פן עתה בכל שנה ושנה:

ישמח ישראל

רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר זיע"א

כשחל י' בניסן בשבת הזמן לשוב בתשובה ולבקש מהשם יתברך שיאיר לנו כאשר האיר לאבותינו במצרים

כשחל עשירי בחדש בשבת הגדול כאשר אפתנו פה היום, מהראוי לקבל על עצמנו לשוב אל ה', לבקש ולהתחנן שיאיר ה' גם לנו כמו אז, שנתעורר הזמן הזה שיהיה אז, [כמו שאיתא בזהר הקדוש ובמדרש שוחר טוב (קא) 'כי לעולם חסדו', מה 'כי לעולם חסדו', אין הקדוש ברוך הוא עושה חסד עם ישראל לא לשנה ולא לשנתיים אלא לעולם].

ויאיר ה' גם לנו להרים אותנו מאשפת דלותנו וישנזכה למשכו ידיכם מעבודה זרה, ואף שאין אנו משקעים חס ושלום בחטא עבודה זרה, עם כל זה נצרכים לשוב מאביוניה דעבודה זרה, פעם וגאונה, כמאמר חז"ל (סוטה ד:) וזהר ח"א כז:) שאלו חס ושלום כעובד עבודה זרה.

וגם כל זמן שאדם מישראל עושה מה שאינו לפי כבודו של זרע שלומי אמוני ישראל היא בבחינת עבודה זרה, עבודה שזרה לו (כ"ב ק"ג), הינו שאין ראוי שהוא יעשה הדבר ההוא.

ולקרננו אליו מקום הרחמים והרצון לבד, ואז נזכה לראות אור פני מלך חיים ולתקן אשר פגמנו, ולהשליך כל השטות והמחשבות זרות ורעות, שבאמת אינם זרים לו, רק שלו הם, פי מצד מעשיו ופעלותיו אשר לא טובים הם גם מחשבתו משוטט בדברים פחותים וגרועים, ואלה הם המחשבות זרות שבאים בשעת תורה ותפלה לבלבל דעתו.

ולקבל על עצמנו על מצות החג הקדוש
הבא עלינו לטובה בלב טהור,
ובחינת קחו לכם צאן, אף שבפנינו
הרבים נחרב בית מקדשינו ואין לנו יכולים
להקריב קרבן פסח, מכל מקום המצוה
שהיא מיכלא דאסותא היא במקום קרבן
פסח, עד שנוזקה לביאת גואל צדק במהרה
בימינו אמן ונאכל שם מן הזבחים ומן
הפסחים, ואחר כך לקבל על עצמנו על
תורה אם ירצה השם בימים הבאים עלינו
לטובה:

תולדות אהרן

רבי אהרן מזייטומיר זיע"א

"ניסן גדול כמו יום הכפורים וההכנה לקבל השפעתו היא על ידי שבת הגדול

כמו שבת שרי חג הסוכות בחמשה עשר,
וקודם החג הוא יום כפור בעשור
לחדש, כך בניסן החג הוא בחמשה
עשר וקודם זה הוא בעשור לחדש. רק
שבת שרי יש לנו הכנות של תשובה
מראש השנה ואילך ויש לנו כח לקבל
גדל הבהירות שביום עשירי, ולכך קבעו
יום כפור תמיד בעשירי בין בחול
בין בשבת.

אבל בניסן אין לנו הכנות כל כך ואין
אנו יכולים לקבל מעשירי, שבמדה
עשירית הוא גדל הבהירות, ולכך תקנו
בשבת לקרא תמיד שבת הגדול, שעל ידי
שבת אנו יכולים לקבל מיום העשירי (דרוש
לפסח):

שפתי צדיק

רבי פנחס מנחם מפילץ זיע"א

שבת הגדול על שם גדלות התשובה והתנוצצות אורה בשבת זו

אולי יש לומר ענין טעם קריאת שבת
הגדול, שחז"ל אמרו (יומא פו.)
גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם
שנאמר ארפא משוכתם (הושע יד ה), גדולה
תשובה שמקרכת הגאולה דכתיב (ישעיה נט
כ) וְכָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל (יומא פו.).

וכאשר בא הרהור תשובה לכל ישראל
בעת עשית מצוה הראשונה
והתנוצצת אז גדלות כח התשובה בשבת
קדש הנה, רצו חז"ל שיחפש כל איש
בשבת קדש זה הרהורי תשובה, לכך קבעו
שם גדול שיהיה הרגש מעניגי גדלות
הנ"ל.

ובאמת כל שבת קדש זמן מפלא לתשובה,
מכל מקום שבת קדש הנה אשר
כל ישראל שבו בתשובה ומצאו חן בעיני
הקדוש ברוך הוא – יש עזר וסיוע רב
למי שמחפש דרכי תקון נפשו:

הכנה לחג הפסח

בית אהרן

רבי אהרן מסקלין זיע"א

ההכנה הראויה – סלוק הרע מהלב אך ורק מתוך שמחה

עקר הכנה של חג הפסח להסיר כל אחד
ואחד מאתו הרע שבלב ולהשפילה
ולהשליכה, ולעשות מ'חמץ' מ'צה', הינו
לשוב בתשובה שלמה לפני הקדוש ברוך
הוא, רק לא במרה שחרה, אף בשמחה
ובטוב לב – לקדש את עצמו ולהכין
את עצמו לקבל הקדשה מהיום טוב ומן
הסדר והכוסות והלל הגמור, ומסגלות
הימים עצמן בארבע לשונות של גאולה:

תפארת שלמה

רבי שלמה מדומסק זיע"א

ישוב בתשובה לפני הפסח כדי שהמצוה תאכל במקום קדוש

מצות תאכל במקום קדש וגו' (ויקרא ו
ט). התורה מורה לנו דרך הישרה
להכין את עצמו טרם יבוא יום החג הקדוש
לקיים מצות אכילת מצה, זכין את עצמו
בתשובה שלמה על כל מעשיו הראשונים
להתקדש ולהטהר, כדי שיהיה פלי מכשר,
ויהיה בקרבו קדוש להכניס המאכל של
מצוה במקום קדוש, ואז יזכה בשנה הבאה
עלינו לטובה 'בחצר אהל מועד יאכלוה'
בביאת הגואל במהרה בימינו וכו':

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

ככל שמכין עצמו ליום טוב נשארת ההארה לאחר כך

כל כמה שהאדם מכין עצמו ליום טוב
בקדשה וטהרה לעמחו נשארת הארת
היום טוב אחר כך, מה גם ביום טוב של
פסח, שכל ההארות של יום טוב זה הם
רק בחסד ה' ואין לאדם חלק בו רק מה
שפזמין את עצמו לקבל הקדשה, מוכן
שהכל תלוי בהכנה, ובכל רגע ורגע מימי
החג צריכים הכנה לקבל קדשת החג
ששופעת כל ימי החג בלי הפסק (פסח
תרע"א):

מגן אברהם

רבי אברהם מטריסק זיע"א

הכנה רכה בזכור וטהרת הגוף והנפש לדבורי השבח לפני הקב"ה

כשם שההולך לפני מלך בשר ודם לבקש
ממנו איזה בקשה או לדבר לפניו
שבחים בודאי הוא מכין עצמו מקדם
ומלביש עצמו בבגדים נקיים שלא יהיה
עליהם שום פתם ולכלוף, וקל וחומר בן
בנו של קל וחומר לפני מלך מלכי המלכים
הקדוש ברוך הוא, שבתחילת הפסח כלל

ישראל עומדים לפניו להודות לו בספורי
יצירת מצרים ובהלל הגדול על הנסים
והנפלאות שעשה לנו.

על כן צריך כל אחד ואחד מישראל
להכין עצמו קדם חג הפסח שיזכר
ויטהר עצמו מכל פתמי העונות ומכל
הפאות ומדות רעות שהם בחינות השאור
וחמץ, בכדי שיוכל לעמד לפניו ותברך
לדבר דבורי תורה ותפלה ושירות ותשבחות
והלל והודיות לפניו ותברך:

לשונות של אור

אכילה

עטרת ישועה

רבי יהושע מדז'יקוב זיע"א

ענה עצה להתגברות בתאוות האכילה

עקר מלחמת היצר הוא בשעת אכילה, כי
אז בער בלבו תאוות אכילה, ומאד
צריך אז שמירה וזרה לכל יפל ברשת היצר
הרע רח"ל וכו', והתקון לזה הוא להיות
בהכנה וכאפס, ולחשב הלא גם הבהמה יש
לה חיות כמוני רק חסר לה כח המדבר,
ומדוע תקנע לפני למסד נפשה עבורי לאכל
מבשרה (ד"ה בפסוק והאש):

מחשבה

שפת אמת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א

התלהבות תמידית עצה לשרפת המחשבות הרעות

יש הבערה ושלחבת העולה מאליה בלב
האדם, על ידי התעוררות נפשו בראותו
גדל חסדי השי"ת שעושה עם כל איש ישראל
בכל רגע ורגע בכל הענינים וכו', ועל ידי
התעוררות אהבה אמיתית נשרף כל מחשבות
והכלים, כי באמת עצה היעוצה לדחות
מחשבות רעות הוא רק זה, להיות התלהבות
תמיד בחשק ורצון לעבודתו יתברך ממילא
נתבטלו כל ההכלים (תרל"א):

תפארת שמואל

רבי שמואל צבי מאלפסנדר זיע"א

עצה לתקון פנים המוח והלב – אמונה

עולה בא על הרהור הלב, מה שפגם
בלב ובמח, ואם עד היום לא היה
מתנהג את עצמו בזה בטהרה ובקדשה
ומתנתחם על זה, עצתו אמונה (פיזש לימים
נוראים), כי אמונה היא מטהר המוח, והינו
באמונה פשוטה ותמה בלי חכמה ושכל

מתקן המלח שנקרא חכמה שפגם על ידי החטא המר:

קרקנות

אמרי פנחס

רבי פנחס מקוריץ זיע"א

אם מתעורר בבקר בהתלהבות סימן שעבודתו מאמש היתה בדחילו ורחימו ועלתה קרקנו

מתורה ועבודה שאדם עושה, נעשה לבוש לנשמתו, ועל ידי זה הלבוש היא עלה בכל לילה למעלה ומתקרב לקרבן על המזבח על ידי מיכאל כהן גדול. אבל אם תורתו בלי דחילו ורחימו לא פרכת לעילא, אין לנשמה לבוש ואין לה עליה. והסימן לזה אם היה לנשמה עליה, אם נתעורר בבקר בהתלהבות להשי"ת, אז סימן שהיתה נשמתו קרבן וכו', ומאותו אש של מזבח לכו מתלהב להשי"ת:

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א

על ידי מסירות נפש קדם השכיבה מבער כל המחשבות שעברו עליו וזוכה בבקר להתעוררות

וגם עכשו שאין לנו הקרקנות, נוכל לקים זאת ברצון של אמת למסר נפשו להשי"ת בכל לילה פדאיתא ברעיא מהימנא פרשה זו, ועל ידי המסירות נפש מבער כל המחשבות שעברו עליו כל היום, ומזה עצמו יש לו התעוררות בבקר כענין תרומת הדשן כנ"ל:

זרע קדש

רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א

הקרכת שלמים בזמן הזה - התורה כל הטובות והשתמשות בהם אך ורק למען כבודו יתברך

צריך האדם לראות שלא יהנה מעוה"ז לעצמו כלום, שהוא מועל בקדשי שמים, כיון שהכל ברא לכבודו, ולא להאיש, ואיך יהנה האדם כמה שנכרא רק לכבוד ה' ית"ש, רק יראה האדם שכל מה שיתן לו ה', הן עשר וכבוד הן בנים וכל טובות, שלא יחשב בהם, רק שיעשה בהם עבודתו ית"ש, עשר לתן צדקה, ובכבוד שנתן לו ה' יראה שלא יהנה מכבוד הזה, רק כמה שנתגדל כבודו יתברך בזה, וכדומה בכל הטובות, לא יקח במחשבתו לעצמו כלום מהם ולא יהנה מהם כלל. וזהו שגאמר 'המקריב את זבח שלמיו לה'', שיהיה במחשבתו לשלם לה' על טובותיו:

רצון

הנתן אמרי שפר

רבי ישעיה מדינוב זיע"א

ישתוקק בכל לבו ונפשו לעשות רצון השם, ואף אם לא יעלה בידו יחשב לאנס

העקר היא החשק והרצון, כי רחמנא לבא בעי, ואם לפעמים יפל הדבר שלא יוכל להגיע למחוז חפצו לעשות מה שחפץ מתוך איזה אנס, יחשב לו כאלו עשה, וכמאמרם החושב לעשות מצוה ונאנס וכו'. וזהו אומר 'הנותר וכו'', הינו הנותר מהעבודה

מה שלא יעלה בידכם, ואמר 'כאש תשרפו', בהשתוקקות אש שלהבת חשק ורצון לעשותה יהיה נחשב לכם כאלו עשיתם:

אור הגנוז לצדיקים

רבי אהרן מאפטא זיע"א

יבער לבו ויחקר ככל עת אחר עצות חרשות לעבודת הבורא

ובע"ז עליה הבה"ן, פרוש העובד ה' יהיה בוער הדבקות כל כך בלבו, כאש בוער על 'עצים בבקר בבקר', פרוש שיחקר תמיד אחר עצות חרשות להיות עובד את השם יתברך על ידי אותן העצות, כמו שאיתא בזהר הקדוש (ח"ג רב) פי כל תרני"ג מצות של התורה הם תרני"ג עיטין לבוא לדבקות השם יתברך:

תשובה

קהלת משה

רבי משה אליקים בריעה מקוריץ זיע"א

על האדם לתקן כל חטאיו ולעשות מהם מלבושי כבוד להשם יתברך

רפשיט את בגדיו וכו', על דרך שאמרו חז"ל, אל תקרי בגדיו אלא בוגדיו, שצריך האדם להפשיט מעצמו את הבגידות שהיה בו מעורו עד היום ולעשות מהם לבושי קדשא לכבוד ולתפארת, כל הבגידות שבגד אפלו מנעוריו וכו', וכן שמעתי מאמור"ד זצלה"ה (המגיד מקוריץ זיע"א) שאמר לי: האמן לי בני, פי כל המחשבות שהיה לי מעת עמדי על דעתי תקנתי פלם:

אוצרות גאוני הדורות

הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו (ו ב)

עץ הדעת טוב

רבי חיים וויטאל זצ"ל

רמז הכתוב גנס אש של מעלה שאינה נכבית לעולם

ובענין דקדוקי הכתובים עצמן נוכל לבאר מה שנסנה ונכפל כמה פעמים ענין 'ואש המזבח תוקד בו', 'והאש על המזבח' וכו', 'אש תמיד' וכו', ובגמרא (יומא מה) פרושם לענין מספר כמה מערכות היה שם.

ונוכל לומר כפי הפשוט, פי באמרו ואש המזבח תוקד בו רמז על הגנס הגדול שהיה שם, כמו שאמרו בפרקי אבות (פ"ה מ"ה) 'ולא כבו גשמים את אש של עצי המערכה', וזה פי למעלה צוה

אזתרה רק הבטחה, ועל ידי כן היא העולה על מוקדה וכו', ולא יכבה רוחות וגשמים כנ"ל.

הכהן המחטא אתה יאכלנה (ו ט)

עיר גבורים

רבי שלמה אפרים מלונקטיץ זצ"ל

המזכה את חברו לדבר מצוה נוטל שכר כאלו עשה

רמז בזה למה שאמרו חז"ל (אבות פ"ה מ"ח) כל המזכה הרבים, זכות הרבים תלוי בו, פי המעשה חברו לדבר מצוה הרי הוא אוכל שכר טוב כמו העושה (עין סנהדרין טז). וזהו שאמר המחטא אתה יאכלנה, שהמטהר הבריות מן העבירות שבידם ומראה להם דרך התשובה, אז הוא יאכל שכר כמו העושה.

וזהו שאמר הכהן המחטא על דרך שגאמר (מלאכי ב ז) 'שפתי כהן ישמרו דעת

שתהיה העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה, ונדע פי בלילה עקר תקף נשיבת הרוחות החזקות, ובפרט בזמן התרף והסתיו שהגשמים והרוחות יכבו את האש, והודיעם ענין הגנס פי מבטחים הם פי אש המזבח תוקד בו במזבח מאליו מבלי שיטרחו מאד הפהנים להבעירה, ותיקוד בו ולא תכבה על ידי גשם ורוח חזק.

עוד רמז אל גנס אחר בפסוק השני, ואמר והאש על המזבח תוקד בו, והוא ענין האש האוכלת אשר תרד מהשמים על המזבח, ותשאר שם קימת ובווערת ורבוצה פארי לאכל הקרבנות, וזה שאמר והאש היא האש הידועה הנזכר בפרשת שמיני (ויקרא ט כד) 'ותצא אש מלפני ה' ותאכל את העולה', והאש ההיא שירדה על המזבח אז, תוקד בו שם לעולם, לא תכבה בשום אופן, ואמרו 'לא תכבה' אינו

ריב"ל 'ולא עוד, אלא שאין תפלתו נמאסת' בלשון יחיד, כדי ללמד שה' מקבל את תפלתו כאלו התפלל בצבור. לעמיתו, מי שאינו שפל רוח, יתכן שתפלתו תהיה נמאסת בעיני ה', כמו שכתב ה'זיקוט חדש'. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

במקום אשר ישחטו את העלה ישחטו את האשם (ו ב)

טיח השדה

רבי אליעזר חיים זייטש זצ"ל

הקרבנות קרבן אשם לשם שמים כמו הקרבנות קרבן עולה אשר אינה נאכלת

יש לומר הפננה, דהנה אכילת הפננים הנה צריך להיות בקדשה יתרה, ועל ידי שהיו עובדין העבודות מזבחים בקדשה נמרצה כל פך, נשארו בקדשתן גם בשעת אכילה, אמנם אם גם בשעת עבודה הנה פננתם כדי שיוכלו לאכל אחר פך ודאי לא הנה האכילה בקדשה, כיון שגם בשעת עבודה לא נתקדשו כראוי.

והנה בעבודת העולה הנה יכול להיות בקדשה, כי אז לא היה מחשבכם על האכילה, דעולה פלה פליל, וזה שאמר הפתוב במקום אשר ישחטו העלה, כלומר באותו מחשבה שיש להם בשעת עשיית העולה שאינה נאכלת, כמו כן ישחטו את האשם שיהיה מחשבכם רק לעשות נחת רוח להקב"ה, וממילא יהיו יכולים לאכל בקדשה ובטהרה.

אם על תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה חלות מצות בלולת בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן וסלת מרבת חלת בלולת בשמן. על חלת לחם חמץ יקריב קרבנו על זבח תודת שלמיו (ו יב-יג)

תורת משה

רבי משה אלשיך זצ"ל

ארבעה צריכים להודות

פרש רש"י, אם על דבר הודאה על גס שנעשה לו. כגון, יורדי הים והלכי מדברות וחיבשי בית האסורים וחולה שנתרפא, שהם צריכים להודות, כמבאר בגמרא ברכות (גז), שכתוב בהן "יודו לה' חסדו ונפלאותיו לפני אדם: ויזבחו זבחי תודה" (תהלים קז, כא-כב). אם על אחת מאלה נדר שלמים הללו, שלמי תודה הם, וטעונות ארבעה מיני לחם. שלושה מיני מצה, חלות, רקיקין ורבוכה, ומין אחד חמץ. ומכל מין ומין הנה מביא עשר חלות, כמבאר בגמרא מנחות (עו).

ולא עוד, אלא שאין תפלתו נמאסת, שנאמר "לב נשבר ונדפה אלהים לא תבוה" (עו).

יש לרדק, מדוע פתח ריב"ל את דבריו בלשון רבים 'פמה גדולים נמוכי הרוח', וסיים בלשון יחיד 'ולא עוד אלא שאין תפלתו נמאסת'. עוד יש להבין, כיצד יתכן שמי שדעתו שפלה נחשב לו כאלו הקריב כל הקרבנות בלם. עוד קשה, וכי היה עולה על הדעת שמי שדעתו שפלה תהא תפלתו נמאסת עד שהצרו לומר 'ולא עוד אלא שאין תפלתו נמאסת' ולהוכיח זאת מהפסוק.

ויובן, בהקדים את דברי ה'זיקוט חדש' (ערו תשובה סי' נג) על הפסוק 'פנה אל תפלת הערער' (שם קב, יח), כי באשר רבים מתפללים וכן נקטת התפלה לפני הקב"ה, ואינו מדקדק במעשיהם וכוונתם ומחשבתם, אלא מקבל מיד תפלתם. אבל יחיד, פונה הקב"ה ומדקדק אם פנו לבו, ואם הוא צדיק. לכן, לעולם תפלה עם הצבור.

אמנם, כל מה שמדקדק ה' בתפלת היחיד, זהו דוקא בסתם אדם, אבל תפלת העני נשמעת תמיד, כמבאר בזהר הקדוש (פר' יתרו טז) והטעם, לפי שה' קרוב אליהם ביותר וכביכול שוכן ה' אצל העניים, שנאמר "אשכונן ואת דכא ושפל רוח" (ישעיה נג, טו). ומזהירות "שפל רוח" יחד עם "דכא" שהוא עני, יש ללמד, שאף תפלת 'שפל רוח' נשמעת תמיד, כתפלת העני, ואין ה' מדקדק בתפלתו.

עוד יש להקדים את דברי הגמרא בתענית (ו), למה נמשלו דברי תורה למים, שנאמר "הוי כל צמא לכו למים" (שם נה, א), לומר לה, מה מים מניחים מקום גבוה והולכים למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימים אלא במי שדעתו שפלה. עוד מובא בגמרא (שם כז), שבזמן שקוראים ישראל את פרכת הקרבנות, מעלה עליהם הקב"ה כאלו הקריבום לפניו, ומוחל להם על כל עוונותיהם.

ומעתה, יובנו דברי ריב"ל שאמר 'בוא וראה פמה גדולים נמוכי הרוח לפני הקב"ה', רוצה לומר שיש שתי מעלות למי שהוא שפל רוח. האחת, שהתורה מתקיימת בו ואז באשר הוא קורא את פרכת הקרבנות, נחשב לו שהקריב את כל הקרבנות. לעמיתו, מי שאינו שפל רוח, התורה מסתלקת ממנו והמעלה השנייה, שתפלתו של השפל רוח מתקבלת אף באשר הוא מתפלל ביחידות. וזהו שאמר

ותורה יבקשו מפייה, וסמיה ליה 'ורבים השיב מעון', והוא הפנה המחטא, אשר שפתיו ישמרו דעת ומשיב רבים מעון, ואז זכות הרבים תלוי בו וזהו שאמר יאכלנה, ואף בפשוטו של מקרא שהפנה המחטא את זה יאכל ונהנה מן הקרבן, והוא רמז למה שהזכרנו, שהמעשה חשוב כעושה.

וכלי חרש אשר תבשל בו ישכר ואם בכלי נחשת בשלה ומרק ושטף במים (ו כא)

גן רוח

רבי חנוך העניף ערנאהו זצ"ל

כליעות הכלים לא פגמו בשר הקרבנות

וכלי חרש אשר תבשל בו ישכר' וגו'. פרש רש"י והוא מדברי חכמינו ז"ל, שלפי שהבליעה שנבלעת בו נעשה נותר ליום מחרתו. וידוע מה שהקשו הראשונים ז"ל למה הצרכה התורה שבירה בכלי חרס ומריקה ושטיפה בכלי נחשת, הא למאן דאמר לינת לילה פוגמת, הרי הוי נותן טעם לפגם, והבליעה אינה אוסרת אשר תבשל בו, ועוד לשהינהו לכלים, דלהווי אינם בני יומן, והבליעה לא תאסר.

ונראה דלא קשה מידי, דהא בבית המקדש היה גס שלא הסריח בשר קדש מעולם ולא נפגם כלל (אבות פ"ה מ"ה), אם פן אף אם היה הפלי אינו פן יומו לא היה הבליעה נפגם כלל, ואף אם תאמר שגם זה לא היה נעשה בבליעה שבתוך הפלי שהיה שלא לצורך, מפל מקום הבליעה שנפגם בפלי שאינו פן יומו לא היה פוגם הבשר שחזר ובשלו בו, כיון דעל כל פנים בבשר נעשה הגס הזה שלא יתקלקל ולא יפגם כלל, לכן לא היה תקנה לכלי חרס הבליעה מחטאת ונעשה בו נותר כי אם שבירה. [לוית חז]

זאת תורת העלה היא העלה (ו ב)

ערוגת הבשם

רבי יהושע בדרשי זצ"ל

המעלות שלהן זוכה האדם שנוהג כמדת הענוה

בגמרא סוטה (ה) מובא, אמר רבי יהושע בן לוי, בוא וראה פמה גדולים נמוכי הרוח לפני הקב"ה, שבשעה שבית המקדש קיים, אדם מקריב עולה, שכר עולה בידו. מנחה, שכר מנחה בידו. אבל מי שדעתו שפלה, מעלה עליו הכתוב כאלו הקריב כל הקרבנות בלם, שנאמר "זבחי אלהים רוח נשברה" (תהלים נא, ט).

תקנו לומר בכל יום מזמור ק' שהוא 'מזמור לתורה'. והפנה, שצריך האדם להודות בכל יום יום ולהביא קרבן תורה, כי אין בעל הגס מכיר בנסיו שעושה לו הקב"ה, ובאמירת מזמור זה תהיה פנתו בלבו כאלו מביא תורה בית ה', כמו שהיה מנהג הקדמונים ו"ל שבכל ענין ומארע שארע להם היו נותנים שבח והודיה, והפירו מיד שהוא השגחת הבורא ותבונה, והיה קשור תמיד בלכם לבלתי לשכח השגחת הקב"ה. (פרק יח)

אור התורה

רבי שלום תאומים זצ"ל

פסוקי דזמרה ושירת הים כנגד קרבן תורה

כמה גדול כח העבודה שהיא התפלה בזמן שאין בית המקדש קיים, שהתפלה היא במקום הקרבנות, כאשר אמרו חכמינו ז"ל (ברכות כו:): תפלות כנגד תמידין תקנום, תפלות השחר נגד תמיד של שחר, תפלות המנחה נגד תמיד של בין הערבים, ותפלות ערבית נגד אברים ופדרים וכו'.

ויש בתפלות השחר כללות כל הקרבנות, התורה והחטאת העולה והשלמים. התורה הם פסוקי דזמרה ושירת הים, שהוא להודות לה' על הנפלאות שעשה עמנו, כדין ארבעה צריכין להודות (שם ט:), והם הולכי מדבר, ויוצאי מבית אסורים, וחולה שנתרפא ויורדי הים, שנאמר בכל אחד (תהלים קז) 'יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם' [וכו.], ואם פן צריכין אנחנו להודות בכל עת שהוא כנגד התורה, לזה תחלת פסוקי דזמרה 'מזמור לתורה'.

דרשות מהר"י מיניץ

רבי שמואל יהודה קצינאלבוביץ זצ"ל

אמירת דברי דרוש כשעת הסעודות בעין הבאת קרבן תורה

ממנהגי ותיקין ודרכי יהדות שנתפשטו באמותינו, להעלות תורתנו הקדושה על ראש שמתחננו, ובמקום שאחרים בחגים שלהם מוציאים זמנם לאכול ולשתות ויקומו לצחק, אנחנו עם ה', תורתנו בלבנו, ובמועדים שלנו מוציאים אנחנו חלק גדול מהיום לדרוש בו בדברי תורה.

וכמו שאמר הכתוב (ויקרא כג ב) 'דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם מועדי הם אשר תקראו אתם מקראי קדש אלה הם מועדי', פרוש, אם 'תקראו אתם מקראי קדש', דהיינו לקדש ולטהר עצמכם ברגל ולדרש בדברי תורה שהם מקראי קדש,

ונראה לבאר, בהקדים את הגמרא במנחות (ק:), הדורשת את הפסוק "זאת תורת החטאת" (ויקרא ו, יח) "וזאת תורת האשם" (שם ז, א), שכל העוסק בתורת חטאת, כאלו הקריב חטאת. וכל העוסק בתורת אשם, כאלו הקריב אשם.

עוד נקדים את דברי הרמב"ם בהלכות מעשה הקרבנות (פ"ג הי"ד והט"ו), שעל כל הקרבנות מתודים בשעת סמיכה, מלבד קרבן שלמים שאין מתודים עליו, שהרי אינו בא על חטא. עוד יש להקדים את המדרש (ויקרא ט, ח), כיון ששמעו ישראל את פרכת הקרבנות, נתראו. אמר להם משה אל תראו, התעסקו בתורה ואין אתם יראים מפל אלה, וזהו שנאמר "זאת התורה לעלה".

ומעתה, יוכן שבכל הקרבנות האות לי מנגדת בקמץ או פתח כדי ללמד שמי שעוסק בתורת הקרבן, חטאו מתפטר לו, וכאלו אמר הכתוב 'לא עולה לא מנחה לא חטאת לא אשם'. אכן, בקרבן שלמים שאינו בא לכפר, לא שיף לומר שמי שיעסק בתורת השלמים לא יצטרף להביאו, שהרי ממילא אינו חיב להביאו, לכן נאמר בו 'ולזבח השלמים'. שבכדי לקיים את מצות קרבן השלמים, יש לזבוח אותו בפעל ולא די בלמוד תורתו.

ואם תאמר, מנין למדנו שמי שעוסק בתורת הקרבן, מעלה עליו הכתוב כאלו הקריבו, לזה משיב הכתוב ואמר "אשר צוה ה' את משה בהר סיני ביום צוית את בני ישראל להקריב את קרבניהם". שפבר בסיני, כאשר צוה ה' את משה על הקרבנות, צוה לומר לישראל 'התעסקו בתורה, ואין אתם יראים מפל אלה', כי נחשב לכם שהקרבנות את הקרבנות. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

• מצוות הפרשה •

הודאת הנסים כהבאת קרבן תורה

קב הישר

רבי צבי הירש קוידאנוב זצ"ל
אמירת 'מזמור לתורה' על הנסים שבכל יום

הנה כבר כתבנו בפריקים הקודמין שחז"ל

ואפשר, שהארבעה שצריכים להודות, רמוזים בארבעת מיני החלות. עשר חלות מצה רומזות על הולכי מדברות, שעליהם נאמר 'תעו במדבר בישימון דרך עיר מושב לא מצאו: רעבים גם צמאים' (תהלים קז, ד-ה) ועליהם להודות "כי השביע נפש שקקה" (שם ט). ועשרה 'רקיקי מצה', רומזים על מי שהיה חבוש ודחוק בבית האסורים פקיק זה שהוא דק. ועשר חלות רבוכה, באות לרמוז על יורדי הים, שב'רבוכה' הסלת נחלטת במים תחלה, מעין יורדי הים, שהם בסערת הים כטבועים במים. ועשר 'חלות חמץ' באות לרמוז על חולה שנתרפא, שהרי חלי זה בא לו מהשמים על חטאיו, וזה מחמת יצרו הרע המכונה 'שאור'. אמנם, שאר החלות אינן באות חמץ, כי אין מטרתן להודות על דבר שבא על ידי חטא.

והיות כי יורדי הים והלכי מדברות וחבושי בית האסורים לא הגיעו עד שערי מות, כי בריאים הם, וה' הצילם מצרה, לכן היו באים שלושים הלחמים, שכנגדם, משוחים בשמן, כי שמן על ראשם לא חסר, מה שאין פן החולה שבמגעט מת, לולא רחם ה' עליו והחיהו, על פן בעשר הלחמים שכנגדו, אין שמן.

ומה שצריך עשר מפל מין ומין, הוא כדי לרמוז לדברי הגמרא בכרכות (שם), שצריך להודות בפני עשרה, שנאמר "וירממוהו בקהל עם" (תהלים קז, לב). (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים. אשר צוה ה' את משה בהר סיני ביום צוית את בני ישראל להקריב את קרבניהם לה' במדבר סיני (ו לו-לח)

דבר השוה

רבי שמעון ואעקינין זצ"ל

העוסק בתורת הקרבנות כאלו הקריבם יש לדקדק, מה נשתנה קרבן שלמים שדוקא בו נאמר "זבח". עוד יש לדקדק, מדוע בכל הקרבנות מנגדת האות ל' בקמץ או פתח "לעלה למנחה לחטאת לאשם ולמלואים", ואלו בקרבן השלמים שבו נאמר "ולזבח השלמים" האות ל' של תבת "ולזבח" מנגדת בשוא, עוד יש להבין, מהו שהוסף הכתוב לומר "אשר צוה ה' את משה בהר סיני" הלא כל הקרבנות שנצטוונו על ידי משה, נאמרו על ידי ה' בסיני.

אלה הם מועדי, אבל אם תעשו ימים טובים להנאת עצמכם, אז נקראו 'מועדיכם' ולא 'מועדי' [וכו'].

ולא בימים טובים לבד, אלא אף ביום חתונה, בשמחת הנשואים, נוהגים לדרוש בשעת הסעודה או קודם לה. ואפילו בסעודת מרעים, אמרו חז"ל (אבות פ"ג מ"ג) שלושה שיטבו על שלחן אחד ואין ביניהם דברי תורה וכו'.

והיה זה לשתי סבות עצמיות. האחת, כי ראוי להקריב קרבן תודה לפני הקב"ה על כל הטובה אשר גמלנו, כי ממנו הכל, ואין דבר רצוי ומקבל לפניו בדברי תורה, שהם שעשועיו של הקב"ה.

והשנית, כי אהבת הש"י ואהבת תענוגי העולם הנה הם צרות זו לזו, וכשזו נופלת זו קמה, וכדי שלא ימשך האדם אחר תענוגי העולם יותר מדי, ראו כי טוב שיעסק בדברי תורה, כי הם רסן התאוות, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (קידושין ל:) אם פגע בך מגול זה וכו'.

(דרוש ד)

חיי אדם

רבי אברהם ב"ר יחיאל מיכל דנציגר זצ"ל

הפרשה לצדקה כשוי קרבן תודה שלא יהיה חוטא נשכר

סדר אמירת קרבן תודה לארבעה שצריכין להודות. ראוי ונכון שיפריש לצדקה העשיר לפי עשרו והדל כפי השגת ידו, שהרי כשהיה בית המקדש קיים היה צריך להביא כבש או עז או עגל או פר או פרה, ואם בן לא מסתבר שעל ידי קרבן בית מקדשנו ירויח, שלא יהיה חוטא נשכר, ולכן יפריש כפי השגת ידו כפי שוי אחת מהבהמות הנזכרים, ויחלק ללומדיו תורה.

ויזהר שלא יאמר המעות הנה יהיה לתודה, דאם בן אין להם תקנה בזמן הנה, אלא יאמר הריני נותן זאת לצדקה, ויהי רצון שיהיה נחשב כאלו הקרבתי תודה, וכך עשיתי בשנת תקס"ד שנעשה לי הגנס מחמת שרפת הפולווער.

אמירת סדר הקרבת תודה כהקרבת קרבן תודה כהלכתה

ולפי שבזמן הנה אין לנו אלא שיח שפתותינו, ולכן תקנתי אז סדר הקרבת התודה [וכו'], ואחר כך יאמר: אלהינו ואלהי אבותינו, גלוי וידוע שבזמן

שבית המקדש הנה קיים שנעשה גס לאדם הנה מביא תודתו ומקריב לפניך, ועכשו שחרב בית המקדש יהי רצון מלפניך שתהא אמירה זו חשוב ומרצה לפניך כאלו הקרבנו לפניך קרבן תודה כהלכתה, כמו שנאמר 'ונשלמה פרים' כו', ויהי רצון מלפניך ה' אלהינו מלך רחמן שתשוב ותרחם כו'.

ברפת מועדיך לחיים

רבי חיים פאלאגי זצ"ל

הצדקה נחשבת כקרבן תודה / צדקה קרבן פסח כנגד גס יציאת מצרים

יש חיוב אחד שנעשה לאדם הגס לעשות צדקה וחסד, כדי לפרע להקב"ה שלא להיות כפוי טובה, כמבאר בגמרא פרק במה מדליקין (שבת לג:) ברשב"י, כשיצא מן המערה אמר הואיל ואתרחיש ניסא איזיל אתקין מילתא, כמו שמצינו ביעקב אבינו ע"ה דכתיב (בראשית לג יח) 'ויחן את פני העיר וכו' יע"ש.

ומזה נמשכו אחריהם לכל מי שנעשה גס לעשות צדקה וחסד, ובזמן שבית המקדש היה מקריב קרבן תודה, ועכשו הצדקה הוי כקרבן תודה [וכו'], כדי להודות לה' שלא להיות כפוי טובה.

וממקומו מרחח הוא, כי אמרו שזכינו לגס גדול בצאת ישראל ממצרים על ידי משה רבנו בזכות הצדקה שעשה, וגם בזכות נשים צדקניות שעשו צדקה וחסד, צוה אותנו ה' אלהינו מצות קרבן פסח, כדכתיב בסדר בא (שמות יב כא) 'משכו וקחו לכם צאן למשפחתכם ושחטו הפסח', כי ענין הקרבת קרבן פסח עצמו היה כהקרבת קרבן תודה על הגס של יציאת מצרים, דהוי פיוס גנוסקא של מלכים, וקרבן תודה אשר גאלם מיד צר, כמו שכתב הרב נחלת בנימין (מצוה ז, ומצוה ט, יצ"ן שם).

וזהו הטעם שהיו אומרים בשעת ההקרבת הקרבן פסח בבית המקדש את ההלל, כמבאר בגמרא במסכת פסחים (סד.), דקתני מתניתין וזה לשונה: קראו את ההלל, אם גמרו שנו, ואם שנו שלשו וכו', יע"ש. דהינו טעמא, כי כיון שעקר הקרבת קרבן פסח הוא הודאת על גס יציאת מצרים, על זה אומרים את ההלל, כמו המקריב קרבן תודה ושלמים, כי בן פסק הרמב"ם (מעשה הקרבנות פ"ג ה"ד) וזה לשונו:

ומתודה על חטאת עון חטאת, ועל אשם עון אשם, ועל העולה מתודה עון עשה ועון לא תעשה שנתק לעשה וכו', היה הקרבן שלמים סומך בכל מקום שירצה מן העזרה במקום שחטטה, ויראה לי שאינו מתודה על השלמים אבל אומר דברי שבח, יע"ש.

ויען שפבר בארנו כי יש לעשות צדקה על הודאת הגס, כה עשו אבותינו ביציאת מצרים, כי בלקיחת הקרבן פסח עצמו עשו צדקה וחסד, כמו שכתב הרב רבנו בחיי ז"ל שם בסדר בא על פסוק 'משכו וקחו לכם צאן למשפחתכם ושחטו הפסח', דקאמר קרא 'למשפחתכם', מכאן שחייב אדם לקרב את קרוביו כדי שישמחו עמם בימים טובים, יע"ש.

והינו טעמא, כי כיון דעקר הקרבת הקרבן פסח הוא בא על הודאת הגס, והוא קרבן תודה על יציאת מצרים, ואיהו גופיה בגס הוא עומד, כדברי רז"ל שהיה הקרבן פסח תועבת מצרים עבודה זרה שלהם, וכפתוהו וקשרוהו בכרעי המטה כדי לשחטו לעיני כל מצרים ולא ענו דבר, ולכן לזכות לגס גדול כזה אינו אלא על ידי מעשה הצדקה.

ולכן צוה השי"ת בלקיחתו 'משכו וקחו לכם צאן למשפחתכם' שיעשו צדקה עם קרוביהם, כי קיימא לן בש"ס ובפוסקים ובטור ושלחן ערוך (יו"ד סי' רנא), כי במצות צדקה הקרוב קרוב הוא הקודם, וכל שיש להם זכות גדול כזה לעשות צדקה עם קרוביהם בגופו של קרבן פסח, מן הראוי הוא שעשה להם גס גדול, שהיו רואים המצריים עבודה זרה שלהם קשורה לשחטו, ולא יהיה להם כח לדבר שום דבר אחר, שפך היא המדה של העושה צדקה להיות מלמד בנסיים, ובפטר שהצדקה היא בגופו.

ומאחר עלות כל זה ענוי המדברה, מה נעמו דברי הראשונים שכתבו דבשבת הגדול צריך לחלק להם חמץ לעניים, כי הגם כי בכל שבתות השנה חיובא רמזא לתת להם לעניים בשבתות השנה, יש עוד חיוב מוסף לעשות בשבת זו צדקה, כפאשר עשו אבותינו ביום הנה בלקיחת הקרבן פסח לעשות צדקה וחסד איש את רעהו ואיש את קרובו, כמו בן יש לנו בשבת הגדול בכל שנה ושנה ככל האמור. (דרוש יג)

מעשי צדיקים

ולבש הכהן מדו בד (ו ג)

ספר הרה"ק מפאלטישאן זיע"א. הגיע יהודי אל הרה"ק **רבי ישראל מרוזין** זיע"א ובקש שיברכנו שתהינה לו מדות טובות. השיב לו הרבי, "גם אחר שתשבר את הכתפים ואת המתנים, עדיו לא תשברנה המדות הרעות לגמרי".

המשיך הרבי ואלפו בינה, "לודי ר' מאטיל", הוא הרה"ק המגיד מטשערנאביל זיע"א, "היתה ידיעה במדות מיחדות, והוא אמר לי שמדות היא המוסקת הקשה שבש"ס".

עוד אמר הרבי בשם הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זיע"א, "שרש תבת 'מדות' הוא מלשון 'מדו בד', דהינו כתנת שנקראת באידיש 'העמד'".

ללמדנו, כשם שהכתנת היא המלבוש של הגוף, ומי שאין לו גוף לא שיר להלבישו כתנת, כך המדות הן מלבוש הנשמה, מי שעדין לא זכה לנשמה שלמה, לא יתכן שתהינה לו מדות טובות". (פקודת אלעזר עמוד ק"א)

כל אשר יגע בבטרה יקדש ואשר יזה מדמה על הנגד אשר יזה עליה תבנם במקום קדש (ו כ)

משהגיעה לאזני הרה"ק **רבי שניאור זלמן מליאדי** זיע"א השמועה הלא טובה, אודות אחד מהאברכים הנכנסים ויוצאים אצלו, שהחל להתחבר עם המשכילים, בקש למנע בכל מחיר את התדרדרותו הרוחנית של אותו אברך. קראו אליו, והסביר כי התחברות זו עלולה להשפיע עליו לרעה ולהטותו מדרך הישר.

סרב האברך לשמע והשיב בשחצנות לבעל התנאי, "עלי אי אפשר כל כך בקלות להשפיע, הא ראייה, זה זמן רב שאני מתנדד עם החסידים, וטרם הפכתי לחסיד".

"טעות בידך", החזיר לו הרבי, "בקרבו החטאת נאמר, 'כל אשר יגע בבטרה יקדש', אמרו חז"ל (זבחים צז). 'יכול אפלו לא בלע, תלמוד לומר 'בבטרה', עד שיבלע". מכאן שנגיעה בקדשה נוצרת רק באמצעות בליעה לתוך הפנימיות.

"זאת הסבה", הוסיף הרבי, "שמהקדשה אינך משפיע כה מהר, שכן רק נגיעה קלה יש בינך לבין שאר החסידים, אולם לעמת זאת הטמאה, מטמאת ומזיקה כבר בנגיעה קלה.

לכן כל קשר שהוא למקורות טמאה, עלול לגרם חלילה ל'בליעה', להשפיע עליך לרעה ולהטותך מדרך הישר". (אוצר החיים) **וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא (ו א)**

חוכר יהודי מהונגריה, שהיה מכר ומפרסם במדינתו כתלמיד חכם וכעשיר גדול, הגיע לפני הרה"ק **רבי שלמה זלמן מוויניציאלי** זיע"א, להזכיר עצמו בבקשת עצה וברכה.

פתח הרבי והשיבו בתשובה שלא ממין השאלה, הלא תלמיד חכם אתה, אולי תוכל להסביר לי ענין תמוה. מצינו כי 'אשם שפחה חרופה' עולה לחוטא דמים מועטים, היתכן, כיצד מענישה התורה עברן כה גדול בענש קל, להביא אשם בעד שתי כסף. אמור נא, אדם עשיר כמותו למשל, כלום היה נרתע בשל הוצאה זעומה כזאת מללכת אחר יצרו הרע.

עמד החוכר נרעש ונפחד ולא העז לפצות פה, והרבי המשיך והסביר, הענין אינו פשוט כפי שנדמה לכל, ציר לעצמך את המחזה, איש כפרי שחטא בחטא שכזה, חוזר בתשובה ועולה ירושלימה להקריב את קרבנו.

ראשית היה עליו להגיע ולעמד לפני שומרי לשפת הגזית, להשיב על שאלותיהם המפרטות. אחר שהשיב בפורטרוט, היה מובל לפני הסנהדרין שיזונו ויפקדו איזה קרבן חובה עליו להביא, בפניהם היה עליו לחזור ולספר את חטאו אשר חטא, ההודאה על חטאו קשה היתה עליו מדיו מנות.

משם שלחוהו לעמוד לפני הכהן הגדול, להתנדות על חטאו, ושוב פקדוהו יסורי נפש. בשעה זו היה מהלך אל הכהן הגדול ומהרהר במר נפש, ראה מה עלה בחלקו בשל התגברות הנפש הבהמית שבקרבך לשעה קלה, המנות כבר עדיף לך מן הבזיונות האלו.

במחשבות מרורות אלו היה מגיע אל הכהן הגדול, שכמוכן היה מוכיחו על פניו ודבריו היו קשים לחוטא כיסורי שאול, לבסוף צוהו הכהן הגדול ללכת אל הכהן שבאותו משמר, לשלם לו שתי כסף בעד קרבן אשם.

הכהן נתן לו פתקא ללכת אל הממנה על לשפת הטלאים, שם יקבל את

הקרבן אשם שהורוהו להקריב. נקל להבין כי הן הכהן שבאותו משמר והן הממנה הוסיפו בדברי מוסר משלהם, טרם שלחוהו להמשיך עם קרבן האשם שלו לעזרה.

כה היה מתהלך קדונית מתוך בושח עצומה, שמח היה לו פתחה הארץ פיה ובלעתו חיים שאלה, עד שהגיע לעזרה, ומסר את הקרבן בפנים כבושות ומבישות לכהן המקריב. הלה נתן את האות, והלויים החלו לנגן וגוון עצוב שפלח כליותיו ועורר בקרבן רגשי נחם ומוסר כליות.

החוטא היה מתמוגג בדמעות של תשובה חרטה ועזיבת החטא, לאחר שנגמרה עבודת הקרבן, כבר הפך החוטא והיה לאיש אחר, תחית המתים היתה כאו, רשע מת בא לבית המקדש, וקם לתחיה כזכאי.

דברי הצדיק פלחו את כליותיו של החוכר מהונגריה, אשר כפי הנראה ידע בנפשו כי פחז עליו יצרו והוא מרחיב בקרבנו. הוא צנח מתעלה מרב צער ומוסר כליות. אמרו, לא זז משם, עד שהפך לבעל תשובה גמור. (שלשלת זוהר)

דבר אל בני ישראל לאמר כל חלב טור וכשב ועז לא תאכלו (ו כג)

כתב רבי שמואל ויטאל זיע"א בשער הגלגולים, בשם אביו הרה"ק רבי חיים ויטאל זיע"א. "אמר לי מורי האר"י הקדוש זיע"א, שהיתה נשמתי למעלה מכמה מלאכי רום, גדולה בתכלית המעלה, ושהייתי יכול לעלות על ידי נשמתי על ידי מעשי, למעלה מרקיע ערבות.

שאלתי לו שיודיעני מי הוא נשמתי, ולא רצה לבאר כל הפרטים, אמנם אמר לי דרך כללות ענין זה, כי תחלה הייתי אני, רבי וידאל די טולושא, בעל המגיד משנה על הרמב"ם, ונקרא שמו כשמי עתה.

אחריו הייתי בגלגול איש אחד, ושמו רבי יהושע סוריאנו, והיה אדם עשיר וזקן ובעל צדקה, משכים ומעריב בבתי כנסיות ובתי מדרשות. ואחריו הייתי גם כן בגלגול בכחור ושמו אברהם, אשר נפטר בימי בחרותו בגיל ארבע עשרה.

אחריו באתי עתה בגלגול בפעם הזאת, ונקרא שמי חיים, כשם הראשון, רבי דון וידאל בעל המגיד משנה.

עוד אמר שמה שהצרכתי להתגלגל עתה, היה לסבת שבגלגול אחר מן הקודמים אלו, לא הייתי מאמין הרבה בחכמת הזהר, וכפי דבריו הבנתי, שהיה כשהייתי בגלגול מגיד משנה, ולא רצה לגלות הענין.

ואמר לי כי הענין שאני צריך לתקן עתה בגלגול זה, הוא לעסק בחכמת הזהר. ולפי שבהיותי בגלגול בעל מגיד משנה, הייתי מעין גדול, וחריו בחכמות העיון, לכן אינני חפץ עתה מאד לטרוח בחכמת העיון.

וסבת גלגול הרב הושע סוריאנו, הוא לפי שפעם אחת אכל חלב בידיעה ובמזיד, ולא נזהר בו, לסבה זאת אני מתקן עתה מאד העון הנזכר, ונתן לי סימן על זה, שאני יושב שתי שעות בנקור הבשר, וכמעט שאני משליך כפלים כמותו מן הבשר עם החלב.

עוד הוסיף והורני, כי על כך מכאן ואילך אזהר שלא יכנס בפי כל ימי חיי שום בשר נקור, זולתי אם יהיה על ידי מקחה וחסיד. (שער הגלגולים הקדמה לח)

ויקרב משה את אהרן ואת בניו וירחץ אתם במים (ח ו)

בשנת תרע"ח, נרפש עבור הרה"ק רבי שלום דובנער שניאורסון זיע"א מליונאוויטש בית בעיר רוסטוב בעקבות מעברו אליה בשנות מלחמת העולם הראשונה.

לבקשת הרבי, נגשו לכרות בקרקעיתו מקנה, אך מאחר והבית עמד במקום גבוה, קשה היה לחפר בו כה עמק עד שיגיעו למקום שבו ימצאו מים, וכן לא היתה אפשרות להעביר לבית מים מהנהר.

בלית בררה הודיעו באכזבה לרבי כי המקנה לא תהיה ראויה לשמוש עד תחלת עונת הגשמים בחרף, אך הרבי השתוקק שתהא בביתו מקנה כשרה, לקראת ראש השנה הקרב ובא.

באותה שנה חל ראש השנה בשבת קדש, ביום חמישי שלפני ראש השנה כבר הגיעו אורחים רבים לרוסטוב, ולעת ערב ישב הרבי עם רבים מהם, לפתע פנה אל החסיד ר' זעלקע פערסיץ, ושליחו לבדוק האם עומד לרדת גשם.

יצא ר' זעלקע לראות, ואמר שהשמים בהירים, אין כל סימן לגשם, כעבר זמן מה שלחו הרבי שוב, ושוב ענה ר' זעלקע כי לא נראה באפק אף זכר לגשם. כעבר כמה פעמים נוספות שנשלח על ידי הרבי, היתה תשובתו כי נראה שמתחיל טפטוף קל.

הגיב הרבי, 'זה הקטן גדול יהיה', ואכן תוך שעה קלה התגבר הגשם והצליחו למלא את הבור בכמות מספקת של מים הנדרשת למקנה כשרה. (שמועות וסיפורים)

ויעש אהרן ויבני את כל הדברים אשר צוה ה' ביד משה (ח לו)

לימים אחרונים של חג הסוכות, מתאספים היו בבית מדרשו של הרה"ק רבי לייבוש מאופולא זיע"א מאזורוב מדי שנה מאות חסידים, שהשתוקקו לחזות במו עיניהם ברבי במהלך עבודת היום המפלאה.

היה זה מחזה שלא ישכת, לראותו בהושענא רבה בזמן בו נענע הרבי את ארבעת המינים בהתלהבות ובדבקות, באמירת ההלל, בשעת ההקפה בהושענות את הבימה, ובשמיני עצרת ושמחת תורה, בהקפות וברקודים עם ספר תורה מתוך שמחה עלאה, אשרי עין ראתהו.

בשל רבוי האורחים שהיו מאוכלי שלחן הרבי ביום טוב, הצרכו לשחט עופות רבים בביתו ביום הושענא רבה ולהכין הסעודה עבורם.

אחת השנים כשהגיע השוחט בהושענא רבה שחרית לעשות מלאכתו, המתינו עבורו שלשים אונים מוכנים לשחיטה, אבל הרבי הורה למשמשו כי יניחו עוף אחד חי שלא ישחטוהו היום, אלא מחרתים, ביום שמחת תורה.

המשמש שהשגותיו היו של אדם פשוט, וסבר לתמו כי הרבי מענין לאכל בשמחת תורה בשר טרי שיערב לחפו, התרשל אפוא במלוי ההוראה, והורה לשו"ב שישחט את כל העופות בחצר, מתוך הנחה שימצא מחרתים עוף אחר לשחטו ולהכין עבור הרבי תבשיל טרי.

כאשר כלה השוחט את מלאכתו, נמצא גומי בןשט אחד האוונים, והצרכו לשאלת חכם אם העוף כשר או טרף. נגש השו"ב אל הרב הממנה להורות הוראה שהיה יושב בקביעות בחצר הקדש באזורוב, לשאלו מה דינו של עוף זה.

חקך הרב בדעתו כיצד להורות בדבר, ומפני חמרת הענין נכנס אל הקדש פנימה לברר הלכה זו, מששמע במה המזכר, חרד הרבי חרדה גדולה, ושליח לקרא למשמש, כדי לחקר ולדרש מפיו אם השאיר אנו אחד חי כאשר נצטוו. **נחרד** המשמש ולא היה מסגל לפצות

פה להשיב, אולם הרבי גער בו ואלצו לספר האמת, שנתרשל ולא מלא אחרי דבריו, האוונים נשחטו כלם. נתמרמר הרבי ויבב בקול, מה עשית, כיצד הרהבת עז לשנות מאשר הוריתי לך.

אחר שלח לקרא אליו את גדולי הלומדים שנמצאו בקהל, ושאל בפרטות לכל אחד מהם, אולי יש בידו למצא איזה צד קולא כדי שיוכלו להכשיר את האנו, שכן צר לו מאד אם יצטרכו לאסרו.

כל אותו יום הושענא רבה לא נח הרבי ולא שקט, הוא נשא ונתן עם הלומדים כשהוא מחפש אחרי סיפין כלשהם להתר, אך עם כל טרחתו לא נמצא עד הערב שום יסוד להתירו, ויבך הרבי בכי גדול ונורא שהחריד את כל השומעים.

משירד הלילה והתקדש חג שמיני עצרת, הלך הרבי להתפלל ערבית ורקד בהקפות מתוך התלהבות מיחדת, אחר ישב לערוף את שלחנו הטהור כמנהגו בכל שנה, אחר הקדוש לפני הסעודה פתח ואמר לחסידים, הבה אגלה לכם פשר ענין האנו.

הלא ידעתם כי יש לפעמים שמתגלגלת נשמה במאכלים, והיא מבקשת תקון לנפשה כשהיא המאכל כשר ויבוא בפי אדם מיישראל המבקר על אכילתו, ובמיוחד בסעודת מצוה או לכבוד שבת ויום טוב.

כשמסתובבות הסבות וישנה שאלה בעוף ממין טהור, משמע שעכשו דנים בבית הדין של מעלה אם יהיה תקון לנשמה הזאת או לאו, יש פנים לכאן ולכאן, ואם יצאה זכאית בדין, מוצאים פה צד קולא להכשיר. אך אם לא זכתה, מסתובבות הסבות להטריף פה את העוף.

אם נתקע גמי בןשט של עוף, יתכן בהחלט שהנשמה זכאית אך עדין לא הגיע זמן תקונה, היה עליה להמתין עוד זמן מועט, עד שירד הגמי למעים ויתכשר העוף לשחיטה בבא עת התקון.

הנה היום חשנו כי בין האוונים נמצא אחד שעדין לא הגיע זמנו להתקן, ובקשנו אפוא לעכב אותו עוד יומים, לבנו היה סמוך ובטוח שאם המשמש ימלא אחרי דברינו, אותו אנו ימציא את עצמו להדחות מן השחיטה עד שיבוא עת תקונו.

אפס האי שלוחא ענת בדבר, והרבה הרבה טרחות ויגיעות עשינו היום בנסיון לתקן את הנפש האומללה. (בלבת אט)

מליץ יקדין וזהושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי הוד חי אבן-עזרא שליט"א

מִי־הָרֵא חֹדֶת־הָא

חֹדֶת־הָא דְאֹרֵייתָא
יסוד הודש ונפלא על הפרשה

קרבן פסח כדין קרבן תודה - על הד' שצריכים להודות

שאנו אוכלים בהם קרבן תודה, ומביאים עמו שלשים מצות ועשרה לחמי חמץ, ואילו בלילה הזה אנו אוכלים קרבן פסח, שהוא כעין קרבן תודה להודות לה' על יציאת מצרים, ואין אוכלים עמו אלא מצה בלבד.

על ידי הודאה על הנס אין מנכים מזכויותיו

ויש להבין בדברי הגמרא, מהו הלשון 'צריכים להודות' ולמה לא אמרו 'חייבים להודות'. ואפשר לפרש שהלשון 'צריכים' פירושו שההודאה על הנס היא צורך לאדם ואינה רק חיוב בעלמא, כי כל מי שעושים לו נס מנכים לו מזכויותיו, אמנם על ידי שמודה לה' על ניסיו עמו הרי הוא פורע חובו לשמים, ועל ידי כן לא ינכו מזכויותיו, וזהו הצורך שיש לאדם בהודאה על הניסים שעל ידי כן מרוויח את זכויותיו [כן פירש בשמע יעקב למהר"י אלגאזי (בשלח ד"ה זזאת) בשם הראשונים. והוסיף לבאר שם שההודאה היא כתשלומין על הנס, ועל ידי שמשלם חובו אין מנכים לו מזכויותיו].

על ידי השבח וההלל זוכים לישועה קודם הבקשה

על ידי שמשבחים ומהללים לפני ה' יתברך זוכים להיושע גם קודם שמבקשים, כי בשעה שהאדם מבקש צרכיו בפיו עלולים המקטרגים להתעורר ולהזכיר עוונותיו ולעכב את תפילתו שלא תתקבל, ועל כן הדרך הרצויה היא, לשבח ולהלל לפני ה' יתברך באותו ענין שהוא נצרך בו לישועה, והקב"ה שהוא בוחן לבבות מבין כוונתו וימלא את רצונו.

ובזה יבואר הכתוב (תהלים יח ד) 'מהולל אקרא ה' ומאויבי אושע', שקריאתו אל ה' תהיה בדרך הלל ושבח ועל ידי יוכל להיושע מכל אויביו. וזהו גם פירוש הכתוב (שם קיח כא) אודך כי עניתי ותהי לי לישועה, 'עניתי' לשון עניות, ואני אודה לה' בעודי בעניי, ועל ידי יהיה לי לישועה כי יתעוררו רחמיו עלי בלי שישגיחו בכך המקטרגים.

הולכי מדבריות, ובשעת גמר יציאת מצרים ותכליתה דהיינו בקבלת התורה נתרפאו מכל המומין שהיו בהם כמו שדרשו חז"ל על הפסוק 'כולך יפה רעיתי ומום אין בך' (שיה"ש ד ז), ולפיכך מביאים קרבן פסח אחר יציאת מצרים בשיר תודה וזמרה כדין ההודאה שאנו חייבים להודות על כל הניסים הללו.

[ובדרשות חתם סופר (שבת הגדול תקפ"ח ד"ה שבכל) ביאר בשם האברבנאל מה ששואלים, 'שבכל הלילות הם הלילות

אם על תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה חלות מצות בלולת בשמן וגו' (ז, יב).

אמרו חז"ל (ברכות נד:): 'ארבעה צריכין להודות, יורדי הים, הולכי מדברות, ומי שהיה חולה ונתרפא, ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא'.

בשעה שיצאו בני ישראל ממצרים זכו לכל ארבע הבחינות - יצאו ממצרים כבית האסורים שהיו חבושים בה, ובקריעת ים סוף עשה להם השם יתברך נס וירדו לים, וכן היו

מִלְתָּא דְפְלִיאָה

עבודת ליל הפסח - להכיר בנפלאות ה' הגלויים והנסתרים אם על תודה יקריבנו וגו' (ז, יב).

ועתה הוא הזמן להודות ולשבח על הנסים הנגלים והנסתרים שעושה הבורא ברחמי עמנו עם קרובו, שכן ההודאה היא מיסוד תכלית יציאת מצרים כדברי הרמב"ן הידועים (סוף בא): ועתה אומר לך כלל בטעם מצות רבות. הנה מעת היות עבודת גלולים בעולם מימי אנוש החלו הדעות להשתבש באמונה, מהם כופרים בעיקר ואומרים כי העולם קדמון, כחשו בה' ויאמרו לא הוא, ומהם מכחישים בידיעתו הפרטית 'ואמרו איכה ידע אל ויש דעה בעליון' (תהלים עג יא), ומהם שיודו בידיעה ומכחישים בהשגחה ויעשו אדם כדגי הים שלא ישגיח האל בהם ואין עמהם עונש או שכר, יאמרו 'עזב ה' את הארץ' (יחזקאל ח יב). וכאשר ירצה האלהים בעדה או ביחיד ויעשה עמהם מופת בשנוי מנהגו של עולם וטבעו, יתברר לכל בטול הדעות האלה כולם, כי המופת הנפלא מורה שיש לעולם אלוה מחדשו, ויודע ומשגיח ויכול. וכו'.

ולכן יאמר הכתוב במופתים 'למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ' (שמות ח יח), להורות על ההשגחה, כי לא עזב אותה למקרים כדעתם. ואמר (שם ט כט) 'למען תדע כי לה' הארץ', להורות על החידוש, כי הם שלו שבראם מאין ואמר (שם ט יד) 'בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ'. להורות על היכולת, שהוא שליט בכל, אין מעכב בידו, כי בכל זה היו המצריים מכחישים או מסתפקים. אם כן האותות והמופתים הגדולים עדים נאמנים באמונת הבורא ובתורה כולה.

ומן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כלה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם. עכ"ל"ק של הרמב"ן ע"ה. ומכאן נלמד ונשכיל לעבודתנו בכל יום ויום ובעיקר בלילה קדוש זה שנתקן לשבח בנפלאות ה'.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

אברהם אבינו ע"ה מתפלל על עם ישראל עד היום הזה

כ: נקיות מביאה לידי זריזות. אלא ברור הוא שאין הכוונה 'חסרון כיס' כפשוטו חסרון ממון.

אלא פירוש 'חסרון כיס' היינו חסרון הלב התלוי בכיס, כלומר, בדורות שחסר בהם את הלב, ועל דורות אלו אמר רבי שמעון 'ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס', שגם בדורות נמוכים יראו הצדיקים שבדור הנקראים בשם כהן העובד את העבודה, שישפיעו להם על ידי עבודה תמה שבהם שיוכלו אף הם לעבוד את השם יתברך ולקיים המצוות.

ומקודם היו דורות שלא היו צריכים לזה כמו דורו של חזקיהו שהיו כולם צדיקים, לכן הזהיר 'אמר רבי שמעון צריך לזרז במקום שיש חסרון כיס', ואחר כך ישפיע אף לדורות העתידיים להיות אחריהם כנ"ל, ממש כפירוש הראשון שהביא רש"י 'מיד ולדורות'. שיש כאן שתי עבודות, האחת לדור זה שיש בו חסרון כיס להשפיע על כולם קדושה וברכה, ומלבד העבודה לדור זה עדיין יש לעשות בעבור הדורות הבאים.

אברהם אבינו קיים כל המצוות בחיבור עם כל דורות הבאים

על פי דברי קדשו יובן מה שכתוב אצל אברהם אבינו ע"ה (בראשית יח יט) 'כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחרי ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט, למען הביא ה' על אברהם את אשר דיבר עליו', שכל הכח שלו שאני אוהב אותו הוא בזכות 'אשר יצוה' - מלשון צוותא וחיבור, 'את בניו ואת ביתו אחרי', שמכוון בעשיית כל מצוה לייחד ולחבר עצמו עם כל הדורות הבאים, והשריש והטמיע בהם את המסירות נפש שלו בשביל עשיית המצוות, וכמו שפירש הרה"ק יצחק מווארקא ע"ה (ראה תולדות אדם שם) מה שמבקשים 'מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה הוא יעננו', שהוא הראשון שקידש שמו יתברך כשמסר נפשו בכבשן האש, ובכך כבש הדרך לעבודה זאת אף לדורות העתידיים שיוכלו אף הם לעשות כמותו ולמסור את נפשם להשם יתברך, ונמצא שכוח זה נצמח ממנו, ומשכך דין הוא שאף הוא יקבל מכך תועלת להצלת בניו.

כדי להושיע אותם מכל המיצרים שלהם, זהו בחינת 'היה'. ובחינת 'הוה' הוא לדור שעומד בו הצדיק עכשיו, שזכותו תעמוד לדורו שיוכלו גם הם לקיים זאת המצוה באמת לאמיתה, וכן שיושיעם הצדיק המקיים המצוה הן בתועלת הגוף והן בתועלת הנשמה. ובחינת 'היה' היינו לדורות העתידיים להיות אחר כך.

ביאור 'אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות'

ובזה ביאר הכתוב שלפנינו: **צו את אהרן ואת בניו לאמר**, ופירש רש"י 'אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות'. ויש לדקדק, איך שייך במצוה זו של הקרבת קרבן עולה 'מיד ולדורות', והלוא עתיד קרבן עולה להתבטל. אך הרמז בפסוק ובפירוש רש"י, שהשם יתברך ציוה לאהרן ולבניו ולכל הצדיקים הבאים אחריו שיהיו בעשיית המצוות לקיימם באופן כזה שימשיכו מהם כוחות וזכויות לכל הדורות. ועל כן נאמר בתורה הקדושה 'צו' שהוא לשון הוה ולא נאמר 'תצוה' שהוא לשון עתיד, לרמוז כי דבר ההוה תמיד נכלל בו עבר ועתיד מאחר והוא תמיד. וכך הוא כוונת רש"י באמרו 'מיד ולדורות', מתחילה מורה תיבת 'מיד' שיעשה המצוה ויפעל טובה לדור שעומד בו עכשיו, ואחר כך יעשה אותם באופן שיזכו אף הדורות העתידיים.

ועל מה נאמר ציווי זה, ממשיך הכתוב ומפרט **זאת תורת העולה**, דהיינו העולה למעלה, שכל המצוות נקראים עולה על שם שעולים למעלה, ו'תורת העולה' היא, שתהיה כולה כליל לה' בלא שום פנייה לטובת עצמו כלל, וכדכתיב (תהלים מ ט) 'לעשות רצונך אלקי חפצתי' דהיינו רק לעשות רצונך בלא שום פנייה אחרת.

ביאור 'ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס'

בדרך זו מבאר את שמביא רש"י בפירושו השני בשם רבי שמעון 'ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס', שאף בזה יש להבין, לשם מה נצרך לצוות לאהרן הכהן לזרוז בגלל חסרון כיס בדבר מועט שכזה. ועוד קשה, הלוא כל המצוות צריכים זירוז כמאמר חז"ל (ע"ז

צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה וגו' (ו ב). וברש"י: אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות. אמר ר' שמעון, ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס. נקדים לבאר הנאמר באברהם אבינו ע"ה (בראשית יח כב) 'ואברהם עודנו עומד לפני ה'.' יש לומר שבא לרמז על כוחו של אברהם אבינו ע"ה שעודנו עומד לפני השם יתברך עד היום הזה, ואין עמידה אלא לשון תפילה, כלומר שהוא עומד ומתפלל עלינו ועל כל עם ישראל שיהיה לנו קיום בגלות בין האומות, וכך תירגם אונקלוס שם 'ואברהם עד כען משמש בצלו קדם ה'.

קיום מצוות באופן שיישאר מהם ברכה לדורות אחרי

ענין זה מבואר על פי הידוע שאופן עשיית מצוות ה' שונה בין אנשים, עד כי לפעמים חילוק גדול נמצא ביניהם. יש אדם שעושה מצוה ועל ידה מכריע את כל העולם לכף זכות, ויש שעושה המצוה וממשיך השפעתה לדור אחד או לשני דורות, ויש מי שעושה המצוה וממשיך את השפעתה לאלף דור, ויש מי שעושה מאהבה וממשיך השפעתה לאלפים דורות כמו שאמרו חז"ל (סוטה לא.). כפי עשיית המצוה, כך ממשיך כוחה השפעתה וטובתה, ולשבעת הרועים ע"ה היה הכח להמשיך השפעות וטובות מעבודתם עד סוף כל הדורות, ובזכותם יש לנו קיום בין האומות בגלות.

וכתב בספר **תולדות אדם** (בפרשתנו) שנראה מזה, שבעת קיום מצוות השם יתברך צריך כל אדם לזכור שלא יכוין רק על עצמו כי אם לטובת כל העולם, ולא לדורו בלבד כי אם להניח ברכה אחרי מכם המצוות לדורות הבאים אחרי.

ומוסיף ביאור לדבריו, כי נתן השם יתברך המצוות לבני ישראל לעשותם, וציוה לנו לעשות אותם על זה האופן, שיהיה ניכר כח המצווה את המצוה במצוה ויהיה כח הפועל בנפעל, וכמו שהוא יתברך היה הוה ויהיה כמו כן יהיה במצוה כוחו יתברך שמו, דהיינו בחינת 'היה הוה ויהיה' עד העולם, ויגן הזכות של העבודה התמה, שאף הדורות העתידיים להיות אחר כך יוכלו לעבוד עבודה תמה.

משכו וקחו - הכנה לחג הפסח

ידוע מאמרו של הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא זלה"ה, שכל דברי חז"ל נאמרו באמת וביושר, וגם הנאמר בדרך אפשר והוה אמינא הוא גם כן אמת אף שנדחו הדברים במסקנא. ועל פי זה יש לרמוז בדברי בעל ההגדה 'כול מראש חודש', שבאמת כוח המצוה לספר ביציאת מצרים מתחיל כבר מראש חודש ניסן, כי כבר מראש חודש מאיר הארת ניסי יציאת מצרים, ויכולים למצוא שייכות להארת הניסים.

הארת ראש חודש כהנה להארת הפסח

ישראל שה"ג ד"ה בגמרא אור: ולכן צריך הכנה, כי אף על פי שבא אור הבהיר, אף על פי כן צריך כל אדם לטהר עצמו כדי שיוכל לקבל אור הבהיר, למשל שהחמה אף על פי שהיא זורחת ביותר אף על פי כן צריכין החלונות להיות פתוחים, שאם יהיו סתומים לא תוכל החמה לזרוח להבית. יהי רצון שנזכה להכין עצמנו לטהר לבנו ומוחנו ונזכה בעזר ה' להשפעות העצומות היורדים עלינו בחג קדוש זה הבעל"ט.

ובאמת על ידי תחילת הארת הקדושה מראש חודש זוכים אנו להכין עצמנו לקדושת החג הבא עלינו לטובה, ואף שקדושת חג הפסח באה עלינו בדרך דילוג וקפיצה שלא בהדרגה, מכל מקום כפי מה שמכינים עצמנו לקלוט הקדושה כך זוכים שתיקבע הקדושה בליבנו, וכלשונו של הרה"ק רבי ישראל מקו'ניץ ע"ה (עבודת

הגעלת כלים - הגעלת הנפש מיצר הרע

יסוד הפסח ודיניו הן הם עיקרים ושרשים גדולים ארזי הלבנון הרמים והנשאים להעיר לב האיש הישראלי לעזוב ארחות רשע וחשב מחשבות לבלתי ידח ממחיצתו והשליך מעליו טומאת חלאת זוהמת הצר הצורך היצר הרע. בדברים אלו פתח **מרנא החיד"א ע"ה בשמחת הרגל** (לימוד א'). והיא העבודה המתבקשת בימי ערבי פסחים לעורר ולהתעורר לבדוק ולפשפש בחדרי לבו ולהכשירם להשראת השכינה.

מוסיף החיד"א ומחדש חידוש נפלא, כי הגם שבכל מצוות התורה יש בהם את הקיום כפשוטם ובנוסף רמזים לעבודת ה' הנרמזים בהם ובהלכותיהן - במצוות ביעור חמץ שונה הדבר. הכוונה הפשוטה של ביעור חמץ הינה הרמז שבה. כי החמץ רמז ליצר הרע וכו' ונמצא שהרמז של החמץ הוא הפשט, כי כל החומרות האלו לעורר האדם שצריך להתרחק מאד מאד מן היצר הרע ולחפש בחורי וסדקי חדרי לבו אם שמץ דבר נמצא בו, למהר לבערו ולשרפו באש התורה, ולהזהר מאד בבל יראה ובל ימצא כולי האי ואולי ינצל ממנו.

ואפשר שזה רמזו רבותינו ז"ל באומרם (פסחים כא.) 'אין ביעור חמץ אלא שריפה', כלומר, אין לו תקנה ליצר הרע אלא לשרפו באש התורה. וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (קידושין ל:): שאמר הקב"ה בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין. עכ"ל.

קנין התורה על ידי התרחקות מגשמיות

הנה קנין חכמת התורה אינו דומה לקנין שאר החכמות, כי בחכמות העולם כפי שהאדם בעל כשרונות ומתאמץ ללמוד כן זוכה להחכים ולקנות חכמה, אבל חכמת התורה אין די ביגיעת לימוד התורה, אלא צריך לתקן דרכיו ומעשיו כדי שתהיה התורה מתקיימת בידו, ועל דרך שאמרו

חז"ל (שבת פג:): אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, וכן מ"ח קניני התורה יש מהם שעיקרם לזכך את האדם, וטעם הדבר כי התורה כולה שמותיו של הקב"ה (ראה זוהר משפטים קכד.). ולבד מיגיעת הלימוד צריך לתקן נפשו ולטהר עצמו ולהכין אל לבבו אל ה', ואז יזכה לסייעתא דשמיא שתתקיים התורה בידו.

זיכוך החומר במצרים הכנה לקבלת התורה

והנה הטעם שגלו ישראל למצרים, פירש **ביוסף תהלות להחיד"א ע"ה** (תהלים קיט ע) בשם **ילקוט דוד** (שמות ד"ה תכלית) שהתורה היא דבר רוחני וכולה טהרה, ולא תחול על אדם שיש לו יצר הרע ומחשבות רעות, ומטעם זה לא יוכלו האומות לקבל התורה, ולכן הכניע הקב"ה את בני ישראל בגלות מצרים, כדי להחליש את כוח היצר הרע ותוכל התורה לשכון בקרבם, וזהו שאמרו במדרש 'ברכוש גדול' זה תורה, כי על ידי הגלות זכו לתורה.

הגעלת הנפש - ההכנה הנדרשת קודם הפסח

וזהו עבודתנו עתה קודם התקדש עלינו החג בו בחר בנו מכל עם, וכך כתב **השל"ה הקדוש** (מצה עשירה דרוש ג' אות תד): כבר נודע (ברכות יז.) היצר הרע הוא החומץ והמנוול, שאור שבעיסה, ואין ביעור חמץ אלא שריפה (פסחים ה:), אם פגע בך מנוול משכהו לבית המדרש, דכתיב (ירמיה כג, כט) 'הלוא כה דברי כאש' (סוכה נב:). ענין הגעלת כלים, פליטת זוהמת היצר הרע,

להעביר כתמי העוונות. ומי שלא נתחמם כל כך ביצר הרע, ומורק ושוטף פנים וחוף - סוד טהרה וקדושה. ומי שתשמישו ברותחין, צריך להיות נכוה ברותחין, בתשובה חמורה. ויש שצריך ליבון עד שהניצוצים נתזות ממנו, כמו ענין נתן דצוציתא (שבת נו:). וכלי חרס חרסי אדמה שאינן יוצאות מדפיים לעולם, אין להם תקנה אלא בשבירה, שבירתן מיתתן (בבא קמא נד.) וכו'.

וסדר הנכון, יפשפש אדם במעשיו, ויבדוק חמץ הנגלה וגם החמץ הנסתר. והבדיקה לאור נר יחיד, רצה לומר, לה' לשמו, ה' אורי וישע' (תהלים כז א). ואור לארבעה עשר מציל מן 'נאום ה' אשר אור לו בציון' וגו' (ישעיה לא ט) שהוא הגיהנם וכו'. ויבדוק כל החורין וסדקין (פסחים ח.), כי הקדוש ברוך הוא בוחן לבבות. גם הרבה עבירות שהאדם דש בהן ונשכחות ממנו, הקדוש ברוך הוא זוכר כל הנשכחות, על כן יבדקם לתקנם בעודו בחיים חיותו. ועיין שם שמבאר כל דיני ביעור חמץ היאך מורים לנו דרך להיטהר מכל סיג ופגם בנפשותינו.

ומסיים שם: כל אלו טהרות חייב לטהר ברגל, בזה מועד בצאתינו ממצרים, שהוא תכלית חידוש העולם, ואז בחר בנו מכל העמים כו'. וכבא מועד, אז מקרא קודש, נעשינו בת זוג להקדוש ברוך הוא, כמשוש חתן לכלה, כן יציאת מצרים כנודע. ועל כן, חסידים ואנשי מעשה אומרים שיר השירים בליל שמורים, עכ"ל. ומכאן ישכיל המשכיל להתעורר להגעיל ולהפליט ממנו כל מרעין בישין, והדרך להגיע לכך היא ע"י התורה הנקראת אש, וכך יבוא טהור להיותו ראוי להשראת השכינה בליל קדוש זה וכמו שאומרים בהגדה 'ובמורא גדול' זה גילוי שכינה.

יצא לאור ע"י מכון אור לשרים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לשרים
ניצוב ונימוד: שוקי קנר

פרשת צו

ארוחת ערב

סיפר הרה"ק רבי ישראל אברהם מסקולען זיע"א: פעם בא אורח לבית הרה"ק האוהב ישראל מאפטא זיע"א, בו בשעה שישב הרה"ק בבית דינו לשפוט משפט צדק את העם. פנה הרה"ק לאנשי ביתו וביקש מהם להכין לאורח סעודת ערב ומקום ללון. כשסיים הרה"ק מאפטא את הדין תורה ושב לביתו, ראה שאין האורח נמצא, ושאל אודותיו לאנשי הבית. נענו הללו ואמרו שסירב האורח לסעוד סעודת ערב, למרות הפצרותיהם המרובות, וזאת משום 'חולשא דאורחא', לפי שהיה עייף ויגע מקושי הדרך הארוכה וביקש מיד לשכב לישון. נענה הרה"ק מאפטא ואמר בתמיהה רבתי: איני מבין האיך לא יתבייש יהודי מבורא עולם לשכב לישון בלא לסעוד קודם סעודת ערב?! (רועה אבן ישראל).

בשעות האחרונות לחייו של הרה"ק רבי אשר מסטולין זיע"א, לפני פטירתו ממש, אף ש'תקף ליה עלמא', עם כל זה השתדל ליטול ידיו לסעודת ערב. ואמר, שכך מקובל מהרה"ק רבי שלמה מקארלין זיע"א, שצריך ליטול ידים לאכילה קודם השינה. וכן הרה"ק רבי משה מקוברין ציוה להאברכים שיטלו ידיהם לסעודת הערב, בכדי שיתחזקו כוחותיהם לעבודת התפילה בבוקר (כתבי ר"י ש"ב).

סיפר החסיד רבי שמואל גורארי ז"ל: בחודש תשרי של שנת תרפ"א סיפר לי הרה"ק הרי"צ מליובאוויטש זיע"א על 'ויכוח' שהיה לו עם כ"ק אדמו"ר הזקן זיע"א לגבי השאלה: האם בעת כזאת יכולים לדרוש מאברך חסידי שתהיינה לו אהבה ויראה? האדמו"ר הזקן אמר שגם בעת הזאת צריכים לדרוש מחסידים אהבה ויראה, בדיוק כמו שהיה בשנים קדמוניות, והוא הביא לכך הוכחה מהעובדה שגם כיום ישנם כמה אברכים שעובדים את ה' באהבה וביראה. לעומתו טען הרי"צ: איך יכולים לדרוש

אהבה ויראה מאדם שהולך לישון בלי לאכול ארוחת ערב ושנתו אינה ערבה עליו מאחר שאין לו על מה לישון? הוויכוח התקיים בליובאוויטש בין ארגזי הספרים שהיו מונחים בהם כתבי יד קודש של רבותינו (רשימות דברים).

לאחר שהתקרב הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א אל רבו רבי מרדכי יוסף מאיזביצא זיע"א החל לנהוג בחסידות ופרישות יתירה, כשבין הנהגותיו החדשות היה שלא אכל בשר כי אם בסעודת מצוה, וכיוצא בזה גם חדל מלאכול ארוחת ערב. נודעו הדברים רבו ויגזור עליו כי יסעד את סעודת הערב מדי יום ביומו, ואכן היה רבי צדוק מקפיד ביותר לשמור את דברי רבו ולאכול ארוחת ערב, ועוד היה מחשיב את ארוחת הערב לסעודת מצוה, שהרי הוא מצווה ועומד על כך, ומקובל כי בכל ערב, בשעה שהיה פונה לסעודתו, היה אומר: הריני מוכן ומזומן לקיים מצוה לשמוע דברי חכמים (תולדות הכהן).

שח הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זיע"א בשם זקנו הרה"ק רבי דוד צבי שלמה מלעלוב זיע"א שאמר בשם זקנו הרה"ק החוזה מלובלין זיע"א: ראוי לאדם לכוון בכל סעודת ערב שהוא אוכל, שכזית אחד מתוך אכילתו יהא כדי שיהיה לו כח לצום ביום הכפורים.

שח אחד ממקורביו של הרה"ק רבי משה אריה פריינד זיע"א, מרא דארעא דישראל: פעם נסעה הרבנית ע"ה למקום גופש מחוץ לעיר, ובקשה אותי כי בלילה אבא לישון עם רבינו בביתו, כדי שלא יישן יחידי. עשיתי כמצותה ובלילה הגעתי לבית רבינו. נקשתי בדלת ורבינו הגיע לפתוח. הוא שאלני: אם אכלתי ארוחת ערב? ועניתי שלא. אמר לי רבינו כי נכון שלא לשכב מבלי לאכול, וכדכתיב (משלי יט כג) 'ושבע ילין בל יפקד רע', והוסיף כי אף שחז"ל (ברכות יד.) דרשו הפסוק על שביעה מדברי

תורה אבל נכון לקיים גם פשוטו של מקרא לאכול ולשבע לפני השינה (משה רעיא מהימנא).

אל הרה"ק רבי אברהם יעקב מסדיגורא זיע"א הגיע אדם נכבד ובא בשנים, שמראהו העיד עליו כי הוא איש חשוב ובר אוריין. הכרת פניו ענתה בו כי הוא עוסק בתורה ובמצוות, אלא שבעיניו נצצה עצבות כלשהיא. איש לא הכירו, אך משהוא ביקש להכנס אל הרבי, כיבדו הגבאי והכניסו לפני כל הממתינים.

פתח האיש ושפך בפני הרבי את מר לבבו: הנה בזמן האחרון הרגשתי הרוחנית בעבודת השי"ת אינה טובה. איני מרגיש חיות ברוחניות, וכל התענוג והסיפוק שהיו לי בעבר מעבודתי בקודש חלפו בפתע פתאום, והדבר מביאני לצער גדול. אין רצוני, המשיך האיש, לשבח את עצמי בדברי קילוסין, אולם ההכרח לא יגונה כדי להבין את גודל שבירי כהיום הזה: זה מעודי, וכבר מימי נעוריי, אך בתורת ה' חפצי ובה אהגה יומם ולילה, עד כי ממש לא פסק פומי מגירסא. גם בסדר עבודה שבלב זה תפילה הייתי אחוז וקשור, להלך ברגש בבית אלוקים ולהתפלל בדביקות ובכוונה. ובעוד שבכל השנים הייתי שואב מלוא חופניים תענוג דקדושה מכל עבודתי, הרי שבזמן האחרון אני חש כחרס הנשבר, בלא כל לחלוחית, ואנה אני בא.

במשך כל הזמן בו תינה האיש את צערו היה הרה"ק מסדיגורא מסתובב בהיכל קדשו מצד אל צד כשהוא מעלה עשן במקטרתו כעבודת הקטורת. לאחר שהאיש סיים, נעצר הרבי מהליכתו ופנה אליו בבקשה ושאלה: הואל נא לפרט ולומר לי את כל סדר יומך מבוקר ועד ערב, תאמר לי בפרוטרוט את התנהגותך משעת קומך עד שעת לכתך לשינה.

פתח האיש וסיפר: מדי לילה בלילה משכים אני קודם לשעת חצות ועשה תיקון חצות כראוי. לאחר מכן יש לי שעורים קבועים כסדרם, ששה סדרי משנה וספר הזוהר הקדוש, עד זמן עלות השחר. לאחר

לו, שהוא אור אלוקי השוכן בתוך האבר הלז.

וכאשר יחטא האדם במצוה מסוימת המכוונת כנגד אבר פלוני הרי שבמעשיו הרעים הוא מפיל את הניצוצות הקדושות השייכות לחלק האלוקי ממעל השוכן באותו האבר הזה והוא מורידם לנוקבא דתהומא רבא.

והנה יש חטאים אשר האדם פועל אותם על ידי מעשה שעושה, ועל כל מעשה ומעשה של עבירה יש את הקרבן הראוי לו, קרבן חטאת או קרבן אשם, ועל ידי הקרבת הבהמה אשר הניצוצות הקדושות בקרבה היו הניצוצות עולים ומגיעים לתיקונם. אולם על הרהור הלב, אשר הוא דבר שאין בו מעשה, על זה הוא שבא קרבן עולה, שהוא קרבן העולה כולו כליל ואין בו שום מעשה של אכילה, והוא התיקון המכפר על הרהור הלב.

ולאשר כי רוב הרהורים הרעים עולים במחשבתו של האדם בשעות הלילה, וזאת לפי שבשעות אלו כמעט ואין לאדם מצוות חיוביות לקיימם, ועל ידי זה מתגבר כוחות הרע והמחשבות הרעות באות לאדם, לכן הודיעה אותנו התורה שיהיו האיברים והפדרים של קרבן העולה קרבים במשך כל הלילה, כדי לכפר בשעות אלו על הרהורי הלב, שלא יהיה כח בצד הרע להתגבר על הטוב.

אמנם כל זה היה בזמן שבית המקדש היה קיים. אכן בזמן הזה, כשבעוונותינו הרבים, אין לנו לא קרבן ולא מזבח, קיימא לן ששולחנו של אדם מכפר עליו, ולכן בלילה שאין בו מצוות חיוביות צריך האדם להכניס ולהביא על עצמו כמה וכמה מצוות חיוביות, הן מצוות מדאורייתא הן מצוות מדרבנן, וזה על ידי שאוכל את סעודת הלילה, שעושה בזה כמה מצוות ובכך מתגבר הטוב על הרע ויכול האדם להינצל ממחשבות והרהורים רעים השכיחים ומצויים בלילה. ואף אם ח"ו כבר נכנס לאדם איזה מחשבה שאינה טובה, אזי יש כח במצוות החיוביות שעושה בלילה, אלו המרמזים על האיברים ופדרים שמצוותן כל הלילה והם מכפרים על הרהור הלב, ובדומה לכפרה זו, שפירושה לקנח, שהיא מכפרת ומקנחת את הלב מן הרהורים הרעין עד שלא נשאר שום רושם ניצות הקדושים, כך גם יש את כוח זה במצוות החיוביות שנעשים בלילה, שהוא באכילת סעודת הערב.

ביום, אך עדיין יש מצוות מהתורה שחיובם הוא בלילה כמו ביום, ועל ידי שהאדם מקיים את מצוות אלו הרי שבזה הוא מגביר על עצמו את כוח הטוב ויש בכוחו לנצח את הרע. והאופן המובהק בו אדם עושה זאת הוא על ידי שאדם אוכל סעודת לילה, ובזה הוא מקיים מצוות נטילת ידיים לפני האכילה ומים אחרונים בסוף הסעודה, הוא מברך ברכת המוציא וברכת המזון, והוא אוכל לשם שמים כראוי, הרי שכל מצוות אלו שהוא מצווה ועושה בהם, אזי יש בו כוח להתגבר על הרע ולהחלישו ממש כמו ביום.

אמר לו הרה"ק מסדיגורא, עליך לחזור להליכותיך הקודמות בהם היית מקפיד על אכילת ארוחת ערב כראוי עם נטילת ידיים וברכת המזון, וכוח מצוות אלו יסייע בידך שכוח הרע לא יוכל להתגבר עליך ולהכניס בך רגשות שליליים.

המשיך הרה"ק מסדיגורא ואמר: דע לך כי זה הענין במה שנאמר (ויקרא ו ב): **'צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה הוא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו'**, ופירש רש"י: **הרי הענין הזה בא ללמד על הקטר חלבים ואיברים, שיהא כשר כל הלילה.**

כי הנה אמרו חז"ל שקרבן עולה מכפר על הרהור הלב, ופירוש הדבר הוא בהקדם כלל גדול בהבנת ענין הקרבנות, שהוא חסד השי"ת על הבריאה כולה. שכן בחטא אדם הראשון נפלו ניצוצות קדושות מהקדושה אל עומקא דתהום רבה, ותפקידו של האדם הוא לתקן את כל אותם הניצוצות שנפלו ולהעלותם אל תיקונם.

ודרך תיקון הניצוצות הוא על ידי הקרבנות, שהקב"ה ברוב חסדו עם האדם מזמין לו בהמה אשר נמצאים בתוכה הניצוצות הקדושות שצריכים עליה ותיקון, ועל ידי מעשה הקרבן בכוונה מתעלים הניצוצות הקדושות למקורם, וקודשא בריך היא ואורייתא חד הוא.

כמו כן גם כל נשמה ונשמה של כל אחד מבני ישראל יש לו חלק אלוק ממעל, והנשמה נמצאת בתוך גופו של האדם שיש בו רמ"ח אברים ושס"ה גידים, וכל תרי"ג המצוות בהם אנו מצווים ועומדים הרי המה מכוונים ועומדים נגד איבריו של האדם, באופן שיש לכל אבר ואבר מצוה מיוחדת

טבילה במקוה טהרה אני מתפלל עם הנץ. לאחר התפילה אני נשאר כל שעות לפני הצהריים עם תפילין דרבינו תם ולומד עד חצות היום גמרא עם תוספות ושולחן ערוך עם נושאי כלים. לאחר שאני סועד את נפשי בסעודת צהריים הריני נותן מעט מרגוע לנפשי בשינה קצרה, ושוב אני חוזר לתלמודי עד לפנות ערב, לאחר כן אני מתפלל מנחה ומעריב בציבור. כבר בשעה מוקדמת אני עולה על יצועי כדי שאוכל להקדים ולהקיץ משנתי.

עם כל זאת, סיים האיש ואמר, ולמרות כל עבודתי הרוחנית, אין אני חש סיפוק כפי שהיה ראוי לי וכפי שהרגשתי משכבר הימים. על דא קא בכינא ועל דא באתי לבקש את עצת הרבי.

הקשיב הרה"ק מסדיגורא לדבריו ואמר לו בלשון של שאלה: מדבריתם ומסדר יומכם ניכר שאין אתם סועדים את ארוחת הערב? האם כנה השערתי זו? נענה האיש והשיב לרבי: אכן כן הם פני הדברים, וזאת לפי שאין הזמן מספיק לי לארוחה זו.

פתח הרה"ק מסדיגורא ואמר, הקשב נא לדבריי: הנה תיכף עם קימת האדם ממיטתו, לפתח חטאת רובץ ותיכף נמשך הרע להתגבר עליו ולהפילו ברשתו. אלא שהקב"ה עוזרו וזאת על ידי אותם המצוות הרבות המוטלות על האדם בכל יום, הלוא הם: קריאת שמע וציצית, תפילין ותלמוד תורה, וגדול כוחם של מצוות אלו שיש בהם כוח מיוחד להתגבר על הרע ולהחלישו.

אולם יצר הרע יש לו קנאה גדולה על זה שהאדם מנצח במצוות אלו, שהרי הוא מלאך ואילו האדם אינו אלא בשר ודם, ואם האדם מנצח את היצר הרע, הרי שהיצר הרע מבקש לנקום בו, ולכן בהגיע שעת הלילה, אשר אין בו מצוות חיוביות, שהרי בציצית כתיב 'וראיתם אותם' ודרשו חז"ל 'פרט לכסות לילה', וגם תפילת ערבית הוא רשות לרוב הדיעות, ובכלל יש שאומרים שלא איברא לילה אלא לשינה, כך שאין בלילה חיוב גמור בתלמוד תורה כמו ביום. ועל כן יש בלילות כוח מיוחד ליצר הרע ח"ו להתגבר על האדם ולהכניס בו דברים שאינם טובים.

אך העצה לאדם אשר עיני שכל לו, שהגם שישנם מצוות שאין חיובם אלא